

Slutvärdering

Projekt Arbete för det goda livet

April

2013

Anette Moberg

Sammanfattning

Arbete för det goda livet var ett samverkansprojekt mellan Billströmska folkhögskolan, Fristad folkhögskolan, Trollhättans folkhögskola, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Tjörns kommun, Borås Stad, Trollhättans Stad, Västra Götalandsregionens Regionkansliet och näringslivet. Projektägare är Billströmska folkhögskolan. Projektet har erhållit medel från Europeiska Socialfonden för en treårsperiod (från maj 2010 till och med april 2013). Projektet syftar till att öka delaktigheten i arbetslivet för personer i arbetsför ålder med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa som är långtidssjukskrivna eller saknar arbete. Projektet ska erbjuda individanpassat stöd till personer i målgruppen som vill återgå till eller delta i arbetslivet.

Inför slututvärderingen har deltagare vid de tre folkhögskolorna intervjuats, totalt 33 stycken, 20 projektpersonal, tre rektorer, 18 samverkansparter från kommun, Arbetsförmedlingen, Rättpsykiatriska kliniken, Arbetsmarknadsnoder och Försäkringskassan och 15 handledare på praktikplatser. Slututvärderingen har presenterats vid tre slutkonferenser vid Billströmska folkhögskolan, Fristad folkhögskola och Trollhättans folkhögskola.

Utvärderingens resultat visar att projektet har fungerat mycket bra på genomförande nivå vid de tre folkhögskolorna. Deltagarna är mycket nöjda med sitt deltagande i projektet liksom projektpersonal och samverkansparter vittnade om. Främst framhöll att deltagarna hade brutit en isolering, kommit in i ett meningsfullt sammanhang, fått ökat självförtroendet som lett till en personlig utveckling och successivt börja närma sig arbetsmarknaden genom praktik, studier eller arbete.

Samverkansparterna var mycket nöjda med projektet vid samtliga tre folkhögskolor och såg att det fyllde ett behov av insatser som sakades både inom kommunen och för Arbetsförmedlingen. Främst beskrevs projektet som en lågröskelverksamhet med studiefokus som samverkansparterna uttryckte ett stort behov av.

Utvärderingen visar också att praktikplatserna generellt sett har fungerat bra. Intervjuerna med praktikhandledarna visade att projektet har haft svårt att nå ut om information om projektet och målgruppen för projektet till praktikplatserna.

De intervjuade såg sig mer som kontaktpersoner än handledare och uppgav att det var svårt att ändra attityd till att anställa personer från målgruppen genom att träffa en person eller då de inte hade tillräckligt information om projektet. Denna svårighet är en bidragande orsak till att projektet inte har åstadkommit någon attitydförändring till anställningar av målgruppen. Några av de intervjuade menade att mötet med en person inte förändrar attityden till en grupp. Behov av att ingå i ett nätverk av handledare för handledarna för deltagare på Billströmska folkhögskolan för att få mer information om rollen som handledare och om praktikens syfte nämndes.

Tillgänglighetsanpassningen i projektet har varit god då lokalerna är anpassade efter deltagarnas behov och i delprojekten. Jämställdhetsintegreringen har uppnåtts i och med att könsfördelningen för hela projektet ligger på 56 procent kvinnor och 44 procent män. Däremot finns det sned könsfördelning inom vissa grupper i delprojekten. Resurserna i projektet är också jämt fördelade mellan könen.

Utvärderingen visade att det fanns utvecklingsområden för de olika delprojekten som handlade om att utveckla verksamheterna såsom mer löpande information, mer strukturerad uppföljning, utveckla aktiviteterna och utveckling av praktikdelen.

Utvecklingsområden

Utvärderingen visar på svårigheterna att driva ett projekt för en målgrupp som står långt ifrån arbetsmarknaden utifrån Socialfondens krav på medfinansiering. Reglerna slår tillbaka mot målgruppen genom att grupperna måste bli större och personalen får arbeta mer med att rekrytera och följa upp vilket leder till högre personalomkostnader.

Projektets styrning har inte fungerat som var tänkt från början då sammansättningen på styrgruppen inte har varit fungerande. Majoriteten av representanterna i styrgruppen föredrog en lokal styrgrupp framför den centrala då problemen som behövs lösas har varit av lokal karaktär. En styrgrupp med utgångspunkt i den nya förvaltningen hade möjliggjort för projektet att föra upp frågorna om folkhögskolans roll för målgruppen på en mer central och strategisk nivå och kunnat påverka den regionala utvecklingen. Då hade också projektet mer varit ett projekt som drivits av Västra Götalandsregionen än enstaka folkhögskolor i samverkan med kommunen och Arbetsförmedlingen. Utvärderingens resultat visar att projektet har varit lyckat utifrån den lokala kontexten.

Utvärderingens slutsatser

Utvärderingens resultat visar att folkhögskolorna har en mycket viktig roll i arbetet med målgrupper som har psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. Resultatet visar att det finns ett stort behov av en lågröskelverksamhet som Arbete för det goda livet. Utvärderingens resultat pekar också på vikten av att folkhögskolorna gemensamt bedriver ett påverkansarbete för att visa folkhögskolans möjligheter.

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND.....	5
2. UTVÄRDERINGEN	7
2.1 UTGÅNGSPUNKTER FÖR UPPDRAGET.....	7
2.2 SAMMANFATTNING AV DELUTVÄRDERINGEN FRÅN 2011.....	8
2.3 DATAINSAMLING INFÖR SLUTUTVÄRDERING 2013	9
2.4 DATAANALYS	10
3. PROJEKT ARBETE FÖR DET GODA LIVET	11
3.1 PROJEKTETS ORGANISATION.....	11
3.2 SPRIDNINGSAKTIVITETER	12
3.3 TILLGÄNGLIGHET OCH JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING.....	12
3.4 PROJEKTSTATISTIK.....	13
4. RESULTAT	15
4.1 PROJEKTNIVÅ.....	15
4.2 BILLSTRÖMSKA FOLKHÖGSKOLAN	17
4.3 FRISTADS FOLKHÖGSKOLA	27
4.4 TROLLHÄTTANS FOLKHÖGSKOLA.....	36
5. DISKUSSION OCH REKOMMENDATIONER.....	44
5.1 ÖVERGRIPANDE STYRNING.....	44
5.2 PROJEKTET ARBETE FÖR DET GODA LIVET	45
5.3 BILLSTRÖMSKA FOLKHÖGSKOLAN	45
5.4 FRISTAD FOLKHÖGSKOLA	47
5.5 TROLLHÄTTAS FOLKHÖGSKOLA.....	47
5.5 RESULTAT UTIFRÅN PROJEKTMÅLEN	48
5.6 UTVÄRDERINGENS SLUTSATSER.....	49
REFERENSER	50
Bilaga 1. Verksamhetslogik	

1. BAKGRUND

Projekt Arbete för det goda livet bygger på grundtanken att personer med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa kan återhämta sig och få ett fungerande liv i samhället. Projektets grundidé kom från början från personalstrategiska avdelningen inom Västra Götalandsregionen. Tanken var att regionens dåvarande sex folkhögskolor skulle engagera sig i ett projekt för personer med psykiska funktionsnedsättningar. När idéerna skulle realiseras blev formatet ett ESF-projekt där Billströmska folkhögskolan sökte pengar utifrån ESF:s kriterier. En förstudie genomfördes där omfattningen av projektet minskade från sju folkhögskolor till tre. Projektet blev även ett samverkansprojekt mellan folkhögskolorna, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Tjörns kommun, Borås Stad, Trollhättans Stad, Västra Götalandsregionens Regionkansliet och näringslivet.

Projektet har erhållit medel från Europeiska Socialfonden för en treårsperiod (från maj 2010 till och med april 2013). Projektägare är Billströmska folkhögskolan. Projektet syftar till att öka delaktigheten i arbetslivet för personer i arbetsför ålder med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa som är långtidssjukskrivna eller saknar arbete. Projektet ska erbjuda individanpassad stöd till personer i målgruppen som vill återgå till eller delta i arbetslivet. Totalt beräknas ett 60-tal personer per år delta i projektet, fördelat på de tre folkhögskolorna Billströmska, Fristad samt Dalslands folkhögskolas filial i Trollhättan. Aktiviteterna inom projektet ser olika ut på de olika folkhögskolorna men bygger på upplevelsebaserat lärande där fokus läggs på att göra saker istället för att läsa om dem.

En viktig tanke med att driva projektet på just folkhögskolan är att tröskeln till vidare studier sänks. Projektet ska också innehålla arbetsförberedande aktiviteter för deltagarna med individuell coachning och praktik. Vid praktik ska coachen stötta både deltagare och handledare på arbetsplatsen och skapa ett nätverk för att kunna ge arbetsgivaren/handledaren på arbetsplatsen ett långsiktigt hållbart stöd. Vidare ska projektverksamheten bygga upp och stärka deltagarnas motivation, handlingskraft och självförtroende genom att erbjuda stöd i personlig utveckling samt ge förutsättningar och kunskaper för återgång till arbetslivet.

Arbete för det goda livet ska få stöd och hjälp av Västra Götalandsregionens projekt Arbetsmarknadsnoderna¹ med att hitta praktikplatser och lämpliga arbetsplatser inom Västra Götalandsregionen. Noderna ska också marknadsföra Arbete för det goda livet och genomföra attitydpåverkan bland arbetsgivare inom Västra Götalandsregionen för att skapa arbetsmöjligheter för personer med funktionsnedsättning.

Syftet med projektet är enligt projektansökan

- att ta emot personer som har förutsättningar att kunna utföra ett arbete men hålls utanför arbetsmarknaden
- att utveckla utbildningar och stödsystem som rustar målgruppen för att delta i arbetslivet
- att utveckla metoder och nätverk som underlättar matchningen mot lämpliga arbeten
- att utveckla metoder och stödsystem för arbetsledning/handledning som leder till ett mer hållbart system

---

¹ Arbetsmarknadsnoderna var ett samverkansprojekt mellan Västra Götalandsregionen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, och pågick till och med 2012. Från och med januari 2013 är det en permanent verksamhet. Målet med projektet är att Västra Götalandsregionen ska bli ledande inom den offentliga sektorn när det gäller att erbjuda arbete för personer med funktionsnedsättning.

- att förändra attityder till personer med psykisk funktionsnedsättning så att det i framtiden är naturligt att anställa personer med ett sådant funktionshinder.

Mätbara projektmål är enligt ansökan

- 60-80 personer ska ha kommit ut i arbete, praktik eller yrkesförberedande utbildning under projektiden
- 20-30 personer ska ha fortsatt anställning eller studerat vidare
- deltagarnas upplevelse av förbättrad arbetsförmåga och livskvalitet, inkl. psykisk hälsa ska utvärderas
- deltagarnas arbetsgivare/handledare ska ingå i ett nätverk som erhåller särskilt utformat stöd/coachning
- förändringar i attityder till anställning hos de arbetsgivare som ingår i projektet ska avläsas

Enligt projektansökan ska könsfördelningen bland deltagarna i projektet ligga inom ett spann på 40-60 procent. Projektet ska också arbeta med jämställdhet genom individuell anpassning och skapa möjligheter för deltagarna att reflektera över jämställdhet. Projektet har tillgång till tillgänglighetsanpassade lokaler vid behov. Vidare handlar projektet om bemötande och tillgång till arbetsmarknaden för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

2. UTVÄRDERINGEN

Contextio Ethnographic har tilldelats uppdraget att genomföra en följeforskning av projekt Arbete för det goda livet. Föreliggande rapport är en slututvärdering av projektet. Under hösten 2011 genomfördes en delutvärdering. Detta kapitel redogör för uppdragets utgångspunkter, samt slututvärderingens frågeställningar, metod och datainsamling.

2.1 Utgångspunkter för uppdraget

Projekt Arbete för det goda livet ska, i enlighet med Socialfondens riktlinjer, utvärderas genom följeforskning där utvärderaren följer processen under projekttiden utifrån en lärande ansats. Det övergripande syftet med följeforskningen är att stötta projektets styrgrupp och projektledning i arbetet med att styra projektet mot de uppsatta målen. Utvärderaren har samtidigt en utvärderande uppgift (måluppfyllelseanalys, att följa och utvärdera projektmetoder, process och resultat) och en processtödjande uppgift (synpunkter och råd, kontinuerlig dialog med projektets ledning för att bidra till att utveckla projektet och skapa förutsättningar för att skapa lärande och spridning av erfarenheter i projektet). Utvärderaren ska bidra till projektets lärande genom att, via processtöd och utvärderingsrapporter, kontinuerligt återkoppla till projektledning, projektägare, styrgrupp och andra berörda parter inom projektet.

Slututvärderingen syftar främst till att bedöma projektets måluppfyllelse. Rapporten besvarar följande frågeställningar:

1. I vilken grad har projektet uppnått sina mål?
2. Vilka övriga effekter har projektet uppnått?
3. Hur har projektets implementerats och skapat långsiktig hållbar utveckling?

Verksamhetslogik

Inför delutvärderingen, i september 2011, genomförde Contextio en verksamhetslogik² med projektets styrgrupp. Verksamhetslogiken syftade till att öka förståelsen för vad projektet vill åstadkomma och på vilket sätt. Övergripande målsättningar bröts ned till mindre och konkreta delar som visar hur styrgruppen har uppfattat förutsättningarna för satsningen och den problembild som projektet arbetar med. En visuell bild skapades över projektets olika delar, dess resurser, tänkta aktiviteter och förväntade effekter på kort och lång sikt. Verksamhetslogiken har använts som utgångspunkt för bedömningen av projektets resultat. För hela verksamhetslogiken, se bilaga 1.

I verksamhetslogiken framkom det att några av de kortsiktiga målen för deltagarna skilde sig åt beroende på vilken myndighet deltagaren har rekryterats från. För Arbetsförmedlingen var det kortsiktiga målet att deltagarna ska få arbete, praktik eller att komma vidare till studier, för kommunen var det att deltagarna ska komma ut i en säkrad försörjning och för Försäkringskassan var det kortsiktiga målet för deltagarna främst att närma sig arbetsmarknaden så att de på lång sikt kan få ett arbete eller gå vidare till studier. Ytterligare kortsiktiga mål som nämndes var en ökad livskvalité för deltagarna med ökad motivation och förbättrad psykisk och/eller fysisk hälsa som följd.

---

² En verksamhetslogik är ett verktyg som tydliggör underliggande antaganden i ett projekt eller ett program.

2.2 Sammanfattning av delutvärderingen från 2011

Den första delutvärderingen var klar i december 2011 och avser perioden maj 2010 till och med september 2011. Inför delutvärderingen genomfördes fokusgrupper/intervjuer med deltagare, personal och rektorer vid de tre delprojekten. Tre presentationer genomfördes; en för delprojekt Fristad, en för delprojekt Billströmska och en för delprojekt Trollhättan.

Personal och ledning

Delutvärderingen visade att personal och ledning från alla tre folkhögskolorna ansåg att projektiden i sig var bra och nämnde främst då att deltagarna kan kombinera teoretiska studier med praktiska och kreativa aktiviteter. Ytterligare framgångsfaktorer som nämndes var att det finns ett stort antal resurser att tillgå och folkhögskolornas miljö ansågs vara väl anpassade för projektet. Eftersom projektet är förlagt just till folkhögskolor så finns det möjlighet för projektdeltagare (förutom ett delprojekt) att socialt umgås med skolans elever och även delta i samma aktiviteter som skolan erbjuder. Att projektet är förlagt till folkhögskolor ansågs också positivt i den bemärkelsen att det förenklade möjligheten att låta deltagare fortsätta att studera på skolan efter att deltagarna hade avslutat projektet.

Det framkom att verksamheterna inom ramen för projektet har en inbyggd flexibilitet i sin struktur vilket innebar att deltagandet kan anpassas utefter deltagarnas individuella behov samtidigt som man också till stor del lyckades uppnå en god och positiv känsla av gemenskap hos de olika deltagargrupperna.

På både Fristads och Trollhättans folkhögskola upplevde de intervjuade att rekryteringen hade gått relativt bra och att man hade bra kontakt med de instanser som rekryterade deltagare till projektet. Billströmska folkhögskolan hade problem med rekryteringen vid uppstart av projektet.

Deltagare

Delutvärderingen visade att de intervjuade deltagarna i stort sett var positiva till projektet på Fristads och Trollhättans folkhögskolor. De deltagare som var med från projektstart på Billströmska var mer kritiska medan de som börjat under hösten och gått in i den nya strukturen var mer positiva till projektet. Flera av de intervjuade deltagarna menade att projektets utbud på skolorna hade varit bra. Folkhögskolan var en plats där man hade skapat en ny och positiv social tillvaro och flertalet av de intervjuade deltagarna nämnde att de brutit sin tidigare isolering. Delutvärderingen visade också att folkhögskolemiljön har påverkat deltagarnas sociala identitet på ett positivt sätt då de kan identifiera sig som studenter istället för att bli negativt associerade med sin sjukdom eller arbetslöshet. Flertalet av de intervjuade vittnade också om att deras psykiska och/eller fysiska hälsa hade förbättrats sedan de börjat i projektet.

Grupptillhörigheten hade för många av de intervjuade varit ett positivt inslag. Många av deltagarna tyckte att den individuella anpassningen med tidvis små grupper hade varit ett positivt inslag eftersom det inneburit att man har kunnat arbeta i sin egen takt med det man önskat. Flertalet kände att de vågade mer, att de hade mer energi, ökad kreativitet och hade blivit friskare. Många hade fått tillbaka lusten att studera eller arbeta och de intervjuade deltagarna på Sjöbogrupperna menade att de nu vet vad de vill göra med sitt liv samtidigt som de vet hur de ska ta sig dit. Gällande praktik så var de intervjuade deltagarna generellt positiva till praktik om det leder till jobb och några såg det också som en möjlighet att få prova på och visa vad de går för.

Den första delutvärderingen pekade på två förbättringsområden. Det ena förbättringsområdet rörde främst Billströmska folkhögskolan gällande målgruppen som då rekryterades främst från kommunen och inte stod tillräckligt nära arbetsmarknaden för att kunna tillgodogöra sig projektets aktiviteter. Det andra förbättringsområdet handlade om att projektet generellt sett hade svårt att skaffa praktikplatser och att praktikplatser borde erbjudas i samtliga delprojekt.

2.3 Datainsamling inför slututvärdering 2013

Styrgruppen har förutom projektägaren och projektkoordinatören nio representanter. Inför delutvärderingen telefonintervjuades sju av nio representanter, en representant avböjde och en hade gått i pension.

Deltagare, projektpersonal och rektorer vid de tre delprojekten har nåtts genom fokusgrupper och intervjuer på folkhögskolorna. Coachen och praktikanskaffaren på folkhögskolan intervjuades per telefon. Projektkoordinatören samordnade datainsamlingen och delprojektledarna vid varje skola sammankallade deltagare och projektpersonal. I tabellen nedan visas hur många som intervjuats vid respektive folkhögskola:

Tabell 1. Antal intervjuade per folkhögskola

Folkhögskola	Projektpersonal	Deltagare	Rektorer
Billströmska	11	16	1
Trollhättan	4	8	1
Fristad	5	9	1
Totalt	20	33	3

Totalt nåddes 18 kvinnor och 15 män ur deltagargrupperna och bland projektpersonalen elva kvinnor och nio män.

Projektets samverkansparter har nåtts genom telefonintervjuer.

Tabell 2. Antal intervjuade samverkansparter per delprojekt

Folkhögskola	Kommun	AF	FK	Övriga ³
Billströmska	4	3		
Fristad	3			1
Trollhättan	2	2	1	2
Totalt	9	5	1	3

Från delprojektet Billströmska folkhögskolan intervjuades sju samverkansparter varav fyra socialsekreterare från Tjörns kommun. Handläggaren för Arbetsmarkandsnod Göteborg hade gått i pension liksom arbetsmarknadshandläggaren inom Socialförvaltningen, Vuxen och arbetsmarknadsavdelningen. Den efterträdande arbetsmarknadshandläggaren besvarade inte förfrågan om intervju. En chef för avdelning funktionshinder inom Tjörns kommun avböjde intervju.

³ För delprojekt Fristad nodledaren och för delprojekt Trollhättan Rättspsykiatriska avdelningen och Kriminalvården.

Från delprojektet i Fristad intervjuades tre coacher från Krut-projektet och Arbetscenter i Borås och handläggaren för arbetsmarknadsnod Fyrbodal. Rektorn för Vuxenutbildningen avböjde intervju, samordnaren från Försäkringskassan och chefen för Arbetsförmedlingen hade nyligen tillträtt sina tjänster och stabschefen för Arbetslivsförvaltningen besvarande inte förfrågan om intervju.

Från delprojektet i Trollhättan intervjuades sju samverkansparter; två socialsekreterare från Trollhättans kommun, två handläggare från Arbetsförmedlingen, samordningsansvarig på Försäkringskassan samt en kontaktperson på Rättspsykiatriska kliniken och en från Kriminalvården. Kontaktpersonen från Kriminalvården hade inte så mycket att tillföra då deltagaren hade projektet som en sysselsättningsplats.

Telefonintervjuer genomfördes med praktikhandledare i två av de tre delprojekten; Trollhättan och Billströmska. Anledningen till att delprojekt Fristad inte var aktuell var att endast fanns tre praktikhandledare varav en hade gått i pension. Att intervju dessa två praktikhandledare garanterar inte deltagarnas eller handledarnas anonymitet.

Utvärderaren mottog en lista med kontaktuppgifter till 24 handledare på praktikplatser för Billströmska folkhögskolan och sju från Trollhättans folkhögskola. Sammanlagt intervjuades 15 handledare, varav elva med praktikanter från Billströmska folkhögskolan och fyra med praktikanter från Trollhättans folkhögskola. Ett flertal handläggare var inte anträffbara.

Projektdokumentation i form av lägesrapporter, mötesprotokoll och statistik har samlats in.

2.4 Dataanalys

Fokusgrupper, intervjuer och telefonintervjuer spelades in på digital diktafon. Utvärderarna lyssnade därefter igenom intervjuerna och skrev ner dem i sammanfattad form. En tematisk analys genomfördes. Citat har plockats ut för att illustrera de teman som framkommit genom analysen. Citaten är inte ordagranna utan har skrivits om från tal- till skriftspråk, dock utan att förändra innebörden i det som sagts.

3. PROJEKT ARBETE FÖR DET GODA LIVET

I detta kapitel beskrivs projektets gemensamma organisering och aktiviteter. Innehållet bygger på de lägesrapporter som projektet lämnat till ESF-rådet varje månad, mötesprotokoll, projektansökan och intervjuer med projektkoordinatör, projektägaren och projektpersonalen.

3.1 Projektets organisation

De sju folkhögskolorna inom Västra Götalandsregionen bedrivs på uppdrag av kulturnämnden där varje folkhögskola är en egen förvaltning. En omorganisering kommer att genomföras den 1 juli 2013. Omorganiseringen innebär att det kommer att bildas en folkhögskoleförvaltning med en förvaltningschef som högst ansvarig. De sju folkhögskolorna blir sju regionfolkhögskolor där varje skola har en egen styrgrupp.

Inom Arbeta för det goda livet är tre av Västra Götalandsregionens sju folkhögskolor med i projektet. Billströmska folkhögskolan är projektägare. I styrgruppen sitter projektägaren, projektkoordinatör, representanter för chefsposterna inom Arbetsförmedlingen i Stenungsund, Borås och Trollhättan, samverkansansvarig inom Försäkringskassan, chefer från Tjörn (Funktionshinder), Borås (Arbetslivsförvaltningen) och Trollhättans kommun (Socialt stöd och försörjning), en chef från Västra Götalandsregionens personalstrategiska avdelning samt en representant från Rättighetskommitténs kansli och Handikappforskning i Väst. Styrgruppen består av personer som har ett övergripande ansvar. Styrgruppen har träffats fyra gånger varav två av mötena har varit i form av telefonkonferenser. Under 2012 har inte styrgruppen träffats någon gång.

Delprojekt Fristad har bildat en lokal arbetsgrupp med företrädare från Borås Stad, Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsnoderna och delprojektledarna där rektorn för skolan är sammankallande. I delprojektet på Billströmska har projektkoordinatör vid behov ingått i Tjörns kommuns sysselsättningsgrupp där chefer för Funktionshinder, Socialtjänsten och Vuxen- och arbetsmarknadsavdelningen, praktiksamordnare, LSS-handläggare samt handläggare ingått. Delprojektet i Trollhättan har vid två tillfällen under projektiden samlat handläggare från Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten och andra viktiga företrädare för att informera om delprojektet. Uppgiften att ha kontakt med chefer på Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten har projektpersonalen delegerat till handläggarna.

Projektet har en projektkoordinatör som arbetar 80 procent i projektet som även innefattat delprojektledarskap på Billströmska, en ekonom på 12 procent och i snitt 1,4 tjänster per skola i form av delprojektledare, pedagoger och coacher. I delprojektledarrollen ingår undervisning, samordning, rekrytering av deltagare och praktikanskaffning. Rekrytering av deltagare och praktikanskaffning ingår också i projektkoordinatörens arbetsuppgifter. Enligt projektansökan ska Västra Götalandsregionens arbetsmarknadsnoder hjälpa till att tillhandahålla praktikplatser och anställningar, informera och marknadsföra projektet inom regionen samt bedriva strategiskt påverkansarbete i form av attitydförändringsarbete hos arbetsgivare inom Västra Götalandsregionen.

3.2 Spridningsaktiviteter

Spridningsaktiviteterna har skett på flera olika nivåer under projektiden:

- Via projektets organisation som styrgruppen, arbetsmarknadsnoderna, de lokala arbetsgrupperna, informationsmöten med handläggare på Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna (genom socialtjänsten och funktionshinder), öppenvården och rättspsykiatri.
- Via deltagande i konferenser och utbildningar arrangerade av bland annat Arbetsmarknadsnod Fyrbodol och Högskolecentrum i Vänersborg. Attention, Temagruppern Unga i Arbetslivet, Högskolan Väst och Göteborgs universitet.
- Via transnationellt utbyte som ägde rum under hösten 2011 med Viborg och Århus i Danmark.
- Via samverkan mellan de deltagande folkhögskolorna. Samverkan mellan folkhögskolorna har ökat bland annat genom olika träffar under projektiden. Främst har Billströmska folkhögskolan och Trollhättans folkhögskola samverkat där studiebesök har gjorts med deltagare. Anledningen är främst den geografiska närheten mellan skolorna.
- Folkhögskolornas samarbete med verksamheter inom den sociala ekonomin har också ökat under projektet. Utbyte och samarbete med flera sociala företag har växt fram under projektets gång, genom studiebesök, praktik, informationsspridning och attitydpåverkansarbete. Exempel på utökat samarbete är samarbetet med Verdandi, utbyten med Mediatorget inom Karriär-kraft och besök vid Klippankooperativet. Projektet har också kontakt med Göteborgs Föreningscenter/Mötesplats Göteborg som är en mötesplats för social ekonomi.
- Uppbyggnaden av frilandsodlingarna och växthuset på Billströmska folkhögskolan har lett till ökat samarbete med till exempel Tjörns kommun och kranskommunerna.

Till projektets avslutande seminarier på de medverkande folkhögskolorna i april 2013 bjöds projektets samarbetspartners och medfinansiärer in samt politiker, verksamhetschefer och beslutsfattare in i syfte att sprida information om projektets erfarenheter. Genom Folkbildningsrådet kan folkhögskolorna såväl i Västra Götalandsregionen som nationellt ta del av projektresultaten. Ytterligare spridning kommer att ske via ESF:s projektdatabas.

3.3 Tillgänglighet och jämställdhetsintegrering

Folkhögskolorna har under många år arbetat med att göra skolorna tillgänglighetsanpassade och har idag, enligt projektkoordinatören en god tillgänglighetsanpassning, i synnerhet Fristads Folkhögskola och Billströmska folkhögskolan. Projektet har också använt sig av ESF:s processtöd i tillgänglighet för diskussion och reflektion med både deltagare och personal i alla tre delprojekten. I Trollhättan har personalen bl.a. utnyttjat bibliotekens utbud gällande ljudböcker till en synskadad deltagare och fått insikt i den digitala tillgängligheten som biblioteken erbjuder. I projekten har de också diskuterat den ekonomiska ojämlikheten.

I och med samverkan med noderna har projektet erhållit ett material med information och reflektion kring tillgänglighetsfrågor. Materialet har använts på APT vid samtliga delprojekt. Materialet består av fyra delar: en introduktionsfilm i ämnet och en powerpointpresentation med definitioner, information

om Arbetsmarknadsnoderna, information och diskussion om nyttan och fördelarna med mångfald på arbetsplatsen och slutligen en diskussion om vad som kan göras på den egna arbetsplatsen.

Projektet inkluderar jämställdhet i arbetet med deltagarna genom diskussion och reflektion, till exempel analys av reklam utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Projektkoordinatören har tittat på hur resurserna i projektet används utifrån kön men har inte hittat någon snedfördelning. Könsfördelningen i projektet är jämn och ligger på 56/44 medan könsfördelningen inom olika grupper är ojämn. Det är mest män i utegruppen och flest kvinnor i kreativa gruppen på Billströmska och flest kvinnor på Hälsolinjen på Fristad.

3.4 Projektstatistik

Statistiken från projektet baseras på mars månad 2013. Totalt hade 205 personer deltagit i projektet varav 114 kvinnor (56 %) och 91 män (44 %).

Tabell 3. Antal deltagare

Rekryteringskanal	Billströmska	Fristad	Trollhättan
Kommun	20	35	29
AF	27	12	35
FK	23	16	8
Totalt	70	63	72

På Billströmska folkhögskolan har fördelningen mellan könen varit 44 procent kvinnor och 56 procent män, Fristad har fördelningen varit 65 % kvinnor och 35 % män och på Trollhättans folkhögskola fördelningen varit 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Tabell 4. Vad avslutade deltagare gått vidare till

Folkhögskola	Arbete	Studier	Arbetsmarknadsåtgärder
Billströmska (45 avslutade)	11	5	7
Fristad (52 avslutade)	13	10	
Trollhättan (48 avslutade)	8	4	8
Totalt	32	19	15

Totalt har 145 deltagare slutat i projektet. 51 av dessa deltagare har gått vidare till arbete eller studier. 35 % av de avslutade deltagarna har således gått vidare till arbete eller studier. På Billströmska folkhögskolan har fem från Arbetsförmedlingen gått till studier och arbete, sex från kommunen och en från Försäkringskassan. I Trollhättan har sex från kommunen gått till arbete/studier och sex från Arbetsförmedlingen

Totalt har 46 deltagare praktiserat Billströmska (31 st), Trollhättan (10 st) och Fristad (5 st) och 62 deltagare har läst ett eller flera ämnen.

4. Resultat

Detta kapitel presenterar projektet utifrån en övergripande nivå (styrgruppen, projektkoordinatören och projektägaren) och de tre delprojekten; Billströmska folkhögskolan, Trollhättans folkhögskola och Fristad folkhögskola. För varje delprojekt görs en presentation av de olika skolorna och resultatet som framkommit under slututvärderingen.

4.1 Projektnivå

Styrgruppen

Styrgruppen har förutom projektägaren och projektkoordinatören nio representanter. Inför delutvärderingen intervjuades sju av nio representanter.

Bakgrund

Både projektägaren och projektkoordinatören uppgav att projektet har fungerat bra och styrgruppen har sammankallats vid behov som vid uppstart av projektet, rekryteringsfrågor och val av utvärderare. Enligt projektkoordinatören har enskilda representanter i styrgruppen fungerat som stöd och gett råd vid behov. Projektägare och koordinatören menade att de problem som uppstått i projektet har varit av lokal karaktär som tex problem med rekrytering och då har det funnits behov av att lösa det lokalt. På Billströmska folkhögskolan och på Fristad folkhögskola har en lokal grupp med samverkansaktörer knutits till delprojekten. På Trollhättans folkhögskola har projektet haft två informationsträffar med chefer och andra representanter men delegerat till handläggarna på Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten att informera cheferna om projektet.

Flertalet av representanterna i styrgruppen var med i diskussionerna som föregick projektansökan och samtliga såg att det fanns ett stort behov av ett projekt för målgruppen. Representanterna från Trollhättan hade inte varit med i förberedelserna, bland annat på grund av personalbyte. Representanterna för Arbetsförmedlingen i Stenungsund och i Trollhättan uttryckte ett behov av en verksamhet för målgruppen som är aktuell för Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan⁴. Representanten för Personalstrategiska avdelningen inom Västra Götalandsregionen och ansvarig för arbetsmarknadsnoderna menade att de tidigt såg att det fanns en koppling och möjlig samverkansyta mellan projektet och noderna. Försäkringskassan har också sett ett behov av en lågröskelverksamhet för personer med sjukskrivning eller aktivitetsersättning. Borås Stad uttryckte att de hade ett behov av ett utbildningsspår för ungdomar som inte har grundskole- eller gymnasiekompetens.

Jag tror att man måste jobba med det[ge ungdomar grundskole- och gymnasiekompetens]spåret. När vi jobbar med de personerna som ska gå mot egen försörjning så handlar det inte om att bara få ut personerna på en praktikplats. Det har vi ju sett många gånger att det inte leder vidare och då saknas utbildningsdelen för att man ska fastna på arbetsmarknaden. Det kan jag se nu när vi jobbar vidare att vi ser att folkhögskolemodellen passar ju, den studiemodellen passar ju många. Bland personer som har diffusa funktionshinder eller att man har tappat sitt självförtroende och självbild så passar folkhögskolemodellen mycket bättre för dem. Borås Stad

---

⁴ Personer som har en nedsatt arbetsförmåga på grund av medicinska skäl eller risk för nedsatt arbetsförmåga på grund av medicinska skäl och kan ha behov av samordnade insatser för återgång i arbete eller för att förhindra nedsatt arbetsförmåga. Målet med samverkan är att öka förutsättningen för att fler individer finner hållbara lösningar för att återfå sin arbetsförmåga och ta tillvara sina förutsättningar för egen försörjning. (Sjukskrivnas återgång i arbete 2011, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan)

Från Trollhättan och Tjörns kommun uttrycktes ett behov av insatser som Arbete för det goda livet för att skapa meningsfull sysselsättning och få personer att närma sig arbetsmarknaden. Representanten från Trollhättan Stad saknade kopplingen till arbetsmarknadsenheten i projektet och såg att de hade en viktig roll och kunde ha stöttat upp med praktikplatser.

Man ska ju också ha koppling i ett sådant här projekt in till arbetsmarknadsstödet. De är ju inte med i projektet och det gör ju att det fattas den biten och många personer som deltar i det här projektet är inte redo för den öppna arbetsmarknaden så klart. En del av dem går in i studier för det tror jag att skolan ser till för där har de kanaler men för de som behöver en praktikplats. De kanske har ordnat det ändå genom Arbetsförmedlingen och sedan att det har gått till arbetsmarknaden men de hade ju kunnat spela en större roll, tänker jag. De kunde ha suttit med i en lokal styrgrupp. Trollhättans kommun

Styrgruppen

När det gäller styrgruppens organisering då är samtliga representanter överens om att en lokal styrgrupp är att föredra då projekten verkar i olika geografiska områden. Några hade även velat ha fler styrgruppsmöten och då främst representanterna från Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten i Trollhättan för att få mer information om hela projektets utveckling. Representanterna från Trollhättan har inte heller ingått i någon lokal styrgrupp och saknar information om projektet. Representanterna har fått information från sina handläggare men saknar information från projektet både lokalt och från projektet i stort. De hade sett ett värde i att ha en lokal styrgrupp för Trollhättan för att få en uppdatering om hur projektet utvecklas lokalt.

Det skulle bli fler styrgruppsmöten men det blev inget mer och det rann ut i sanden. Det var ju synd. Det kändes lite konstigt. Det kändes som att man släppte själva idén. Sedan fortsatte projektet ändå men det var ju inte någon feedback på vad som hände i projektet och det har jag ju fått mer genom mina handläggare. Annars har jag ingen bild av hur projektet har gått i sin helhet. Det var ju två folkhögskolor till. Där vet jag ingenting om vad som har hänt överhuvudtaget. Sitter man med i en styrgrupp så vore det väl bra om man är med i den. Det känns lite konstigt annars. Om man är med i ett projekt så ska man ju på något sätt få information om vad som händer i projektet och som man behöver resonera kring. Annars så känns det väldigt konstigt. Arbetsförmedlingen Trollhättan

Representanten från Försäkringskassan har varit insatt i det lokala arbetet inom delprojektet på Billströmska folkhögskolan men har under den sista delen av projektet saknat information om hur de andra två delprojekten har utvecklats. Den intervjuade efterfrågar ett styrgruppsmöte inför avslutet i projektet. Representanten för personalstrategiska avdelningen inom Västra Götalandsregionen har fått löpande rapportering om projektet och att projektkoordinatören har hört av sig vid behov.

Representanten från personalstrategiska avdelningen uppgav att det inte finns något forum inom Västra Götalandsregionen där erfarenheterna från folkhögskolorna fångas upp. Den intervjuade menar att det kanske blir lättare när folkhögskolorna får en egen förvaltning inom regionen. Tror att det finns möjligheter att fortsätta samarbetet mellan arbetsmarknadsnoderna och folkhögskolorna i framtiden.

4.2 Billströmska folkhögskolan

Billströmska folkhögskolan har en stor allmän linje med möjlighet till musik, textil eller bild som tillval, en musiklinje, ett naturvetenskapligt basår, kursen De ungas rätt och många sommarkurser. Aktiviteter av olika slag bedrivs även i skolans nybyggda växthus.

Tjörns kommun och Billströmska folkhögskolan har ett samarbete sedan 2007. Samarbetet består av att personal anställda av Tjörns kommun och bedriver habiliteringsverksamhet riktad till personer med psykiska funktionsnedsättningar på folkhögskolan. Habiliteringsverksamheten är uppdelad i två grupper, den kreativa gruppen och utegruppen. Inför projektstart skrevs en överenskommelse mellan skolan och kommunen enligt vilken delprojektet ska bygga vidare på den existerande samverkan. Vid början av delprojektet ingick majoriteten av projektdeltagarna i en av två praktiska arbetsgrupper: kreativa gruppen eller utegruppen. I båda grupperna ingår projektdeltagare som erbjuds praktisk arbetsträning, och andra personer som ingår i kommunens dagliga sysselsättningsverksamhet. Det visade sig att flertalet av dessa deltagare inte kunde delta i delprojektet då de stod för långt ifrån arbetsmarknaden, vissa kom drogpåverkade och var i behov av habilitering snarare än rehabilitering. I mars 2013 flyttade den kreativa gruppen till Skärhamn där gruppen knöts närmare kommunens boendestödverksamhet. Delprojektet har under den senare delen fått ett ökat antal deltagare från Arbetsförmedlingen.

Dagen anpassas efter deltagarna i gruppen och varje enskild deltagare har en individuell planering och deltar även i olika gruppaktiviteter. Deltagarna har också möjlighet att ta del av skolans ämnesutbud för att få grundskole- eller gymnasiebehörighet. Deltagarna kan också delta i bild, vävning, data, körkortsteori, praktisk samhällskunskap, psykologi, avslappning och kommunikation samt gymträning och simning, parallellt med individuell coachning och vägledning. Vidare erbjuds deltagarna möjlighet att delta i aktiviteter som bedrivs i skolans växthus, såsom växthusodling, äppelmusteri och handpapperstillverkning. Deltagarna ges även möjligheten att komma ut i praktik på en arbetsplats. Deltagarna har haft möjlighet att träffa kuratorn på skolan för samtal och studievägledning. I september 2011 anställdes en pedagog som bedriver individuellt anpassade studier tre dagar i veckan och ansvarar för att hålla ihop gruppen med olika gruppaktiviteter.

Projektkoordinatören lade ut en förfrågan i ett företagsnätverk om huruvida det finns behov av ett nätverk för handledare i form av ett ambassadörsprojekt. Gensvaret från företagen var mycket knappt. Flera olika aktörer har arbetat med att leta efter praktikplatser såsom praktikansaffaren, delprojektledaren, kommunens arbetsmarknadsenhet, av delningen funktionshinder och Arbetsförmedlingen.

Delprojektet har haft ett samarbete med Arbetsmarknadsnod Göteborg där tre deltagare fått praktik genom delprojektet varav två gått vidare till anställning inom Västra Götalandsregionen

Personal

Detta kapitel baseras på intervjuer med sex personal från Billströmska folkhögskolan, tre från Tjörns kommun, praktikansaffaren för delprojektet och rektorn för Billströmska folkhögskolan och tillika projektägaren i mars 2013.

Projektprocessen

Samtliga intervjuade uppgav att delprojektet initialt hade problem med upplägget och rekrytering av deltagare och att deltagarna inte hade kapacitet att delta i delprojektet i den utsträckning som initialt

var beräknat. Projektägaren menade att detta är förståeligt utifrån målgruppens problematik men att problemet ligger i Socialfondens regler om att medfinansiering ges utifrån deltagarnas faktiska närvaro. Detta menar projektägaren försvårar möjligheterna att bedriva ett projekt för målgruppen inom Socialfondens ramar då det är svårt att anställa personal utifrån deltagarnas faktiska närvaro. Samtliga intervjuade uppgav att de efter de förbättringar som gjorts i delprojektet tyckte att projektet idag fungerar bra och att delprojektets nuvarande deltagare i högre grad känner att de tillhör skolan. Både personal och rektor framförde önskemål om att delprojektet borde vara mer integrerat i skolans verksamhet och beskrev detta som en utvecklingsmöjlighet.

Det var en liten trög start och det var lite svårt att hitta rätt målgrupp tänker jag och deltagare med ingången i det hela som det var tänkt från början. Men nu som sagt tycker jag att det har flutit på jättebra. Det gjorde ju gott när de kunde samla dem lite mera och de inte blev så spridda ut här och där utan att de visste att de skulle gå till en fast punkt och därifrån gå ut i andra aktiviteter. Det gjorde ju gott. Det var nog viktigt. Billströmska folkhögskolan

Kommunens personal upplevde att omständigheterna blev försvårande när kreativa gruppen förflyttade sin verksamhet från folkhögskolan eftersom kommunens personal då var tvungna att transportera deltagare från skolan till verksamheten i Skärhamn. De upplevde också att deltagarna i den kreativa gruppen i samband med detta blev mer distanserade från skolan. Kommunens personal ansåg också att förflyttningen var mindre positiv ur ett jämställdhetsperspektiv då det idag är svårare att få män att delta i kreativa gruppen och kvinnor att delta i utegruppen.

Personalen från kommunen och Billströmska folkhögskolan uppgav att gruppdynamiken har gått lite fram och tillbaka beroende på hur långt de enskilda deltagarna har kommit i sina rehabiliteringsprocesser, men att det stundtals varit en god dynamik i gruppen. Skolans miljö nämndes också som en positiv aspekt för deltagarna.

Sedan tycker jag nog att skolan som miljö är ganska så bra, det är lätt för en grupp att komma in i själva arbetet. Det är en ganska så liten miljö när det gäller antalet människor och det finns en oerhörd kompetens här. Det tycker jag är väldigt bra. Om man tittar på gruppen som helhet har det funnits en oerhörd dynamik i gruppen även om några gått lite utanför. Billströmska folkhögskolan

Kommunens personal har märkt en märkbar skillnad i att deltagarna i större utsträckning rekryteras från Arbetsförmedlingen och inte är lika intresserade av att delta i utegruppen. Likaså menade personalen på skolan att det var svårt att få deltagarna intresserade av att arbeta i växthuset. En anledning till detta uppges vara att många deltagare hade värk i kroppen och inte klarade av fysiskt arbete.

Upplägg och samordning av delprojektet

Det framkom under intervjuerna att det inte fanns några gemensamma möten mellan lärare som undervisar projektdeltagare och inte heller mellan lärare och övrig projektpersonal. Istället har personalen fått information angående delprojektet individuellt av projektkoordinatoren. De intervjuade såg ett behov av att samla alla som arbetar med projektdeltagarna för att få information om delprojektet som helhet och kunna diskutera utvecklingsmöjligheter i delprojektet tillsammans. Personalen från kommunen önskade också få mer kontakt med personal från de andra två delprojekten för erfarenhetsutbyte. Samtliga intervjuade var nöjda med det arbete och stöd som projektkoordinatoren gett där omdömen såsom tydlig kommunikation och lättillgänglig användes.

Samtlig intervjuad personal från Billströmska uppgav att det har fungerat bra att få in deltagare i ordinarie klasser och att de äldre deltagarna stabiliserar gruppen mot skolans yngre elever. Kommunens personal uppgav att delprojektets deltagare har fungerat bra ihop med kommunens habiliteringsdeltagare och upplevde att deltagarna hade ett bra socialt utbyte av varandra. Det framkom dock från kommunens personal att de hade upplevt att det fanns personer som var i grupperna för att rehabiliteras upplevde det som stigmatiserande att ingå i samma grupp som deltagare som går på habilitering. När kreativa gruppen fanns på Billströmska blev denna uppdelning mindre tydlig. En farhåga hos den intervjuade personalen är att rehabilitering och arbetsmarknadsfrågor kommer i skymundan då deltagare med behov av rehabilitering och habilitering blandas i samma grupp. Personalen från utegruppen har upplevt att det ibland har varit svårare att tillgodose behoven av arbetsmarknadsåtgärder för deltagarna i projektet och som ska rehabiliteras.

Det var viktigt att få komma hit [Billströmska folkhögskolan] och känna sig som en hel person, arbetssökande och arbetscoachad. Det är skillnad på habilitering och rehabilitering. Projektet är rehabilitering och kreativa gruppen blir inte rehabilitering när det kombineras med habilitering.
Kommunens personal

Praktik

Jobbcoachen uppgav att arbetet med att hitta praktikplatser generellt sett har fungerat bra och att det varit förvånande att så många företag är villiga att ta ett socialt ansvar. Jobbcoachen har vid ett första samtal med företaget informerat om att deltagarna kommer från ett projekt som arbetar med en målgrupp som har psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa och beskriver den tilltänkta personen i stora drag. Efter samtalet med företaget skickar jobbcoachen ett mail med en länk som hänvisar till Billströmska folkhögskolan och delprojektet så att de kan förbereda sig inför det inbokade mötet. Jobbcoachen uppgav att han initialt ger lite handledning till handledarna men att det efter en kort tid brukar fungera bra. Jobbcoachen gör också uppföljning på praktikplatsen. Vanligtvis är deltagaren sex till åtta veckor på praktiken.

När det gäller förändring av attityd till målgruppen från arbetsgivarna menade jobbcoachen att han under hela tiden mött en positiv inställning från arbetsgivarna mot målgruppen. Jobbcoachen betonade att attityden mot målgruppen blivit bättre med tiden när arbetsgivarna upptäckt att det har fungerat bra och de fortsätter att vara öppna för att ta emot praktikanter.

Effekter

Samtliga intervjuade uppgav att majoriteten av deltagarna i delprojektet har utvecklats. De betonar vikten av att deltagarna aktiverar sig och blir kreativa och att gruppdynamiken har varit viktig för många av deltagarna. Personalen från kommunen ser en skillnad på de personer i utegruppen och kreativa gruppen som deltar i delprojektet jämfört med personer som ingår i kommunens habiliteringsverksamhet. De som är med i delprojektet utvecklas mer och går vidare till externa praktikplatser.

Deltagare har tagit sig ut isolation och har börjat få ett liv. Det är otroligt starkt att den som man liksom inte tyckte hade någon framtid liksom han såg ett ljus i tunneln och han fick en praktikplats som han kunde ta sig till som han aldrig hade gjort annars. Då hade det bara blivit habilitering. Det är den största grejen. Kommunens personal

Jobbcoachen menade att den främsta effekten är att deltagarna fått ökat självförtroende och fått ökad

motivation vilket leder till att de blir piggare och mer positiva. Den ändrade utåtriktade attityden bidrar till att det blir lättare att närma sig arbetsmarknaden.

Att folk lyfter sig så. De blir en totalt annan människa. De blir glada och positiva och de tror på sig själv och att de är på gång även om de inte får ett jobb på den praktikplatsen. Bara det att du vänder din attityd från att vara inåtvänd och kanske deprimerad till att du blir utåtriktad. Bara det gör ju att du går hem hos en arbetsgivare på ett bättre sätt. Det är jätteskillnad. Jobbcoachen

Personal från kommunen såg också att bland deltagare i habiliteringsgrupperna fanns en oro över att förlora sin sjukersättning om man provar den egna arbetsförmågan.

Förslag på förbättringar

Följande förslag på förbättringar framkom:

- Ha en gemensam start för deltagarna för att underlätta arbetet med gruppdynamiken.
- Starta en grupp för växthuset som kan vara aktiva under samma tid under dagen.
- Försöka att starta upp ett socialt kooperativ där aktiviteter i växthuset står i centrum.
- Informera skolans elever mer om delprojektet.
- Utveckla fler aktiviteter för deltagare.

Samverkansparter

Totalt intervjuades sju handläggare varav tre från Arbetsförmedlingen och fyra från Socialtjänsten. Majoriteten av handläggarna hade känt till delprojektet sedan start varav några har rekryterat 10-20 deltagare till delprojektet.

Om delprojektet

De intervjuade handläggarna ser delprojektet som en lågröskelverksamhet där delprojektet möjliggör för deltagare att bryta en social isolering, träffa människor i en liknande situation och få en individuell planering utan för stora krav på närvaro eller prestationer. Delprojektet sägs vara lätt att samarbeta med och beskrevs som flexibelt då det skapar nya aktiviteter utifrån behov. Att deltagarna har möjlighet att välja studier, olika aktiviteter eller praktik nämndes som något positivt. Ytterligare en positiv aspekt som nämndes var skolans miljö där deltagarna får ett utbyte med skolans elever.

Det är framförallt miljön därute. Det är någonting som gör att man får jobba med kreativa bitar som gör att det fungerar bra. Det är ett bra projekt. Det är många som blommar ut och man får de dagliga rutinerna och det är en arbetsträning. Arbetsförmedlingen

Flertalet av de intervjuade handläggarna betonar personalens kompetens. Även projektkoordinatorns roll som stöd och uppföljare av deltagare nämndes.

Jag vet inte vad hon [projektkoordinatorn] gör riktigt. Hon lyckas ju fånga de här personerna. Jag har haft många som ska åka på studiebesök och det är knappt att de vill åka ut dit och när de har åkt ut och tittat på vad det är så är det bara "Yes. Där vill jag vara". Arbetsförmedlingen

Målgruppen

Handläggarna från Socialtjänsten beskriver målgruppen som personer som bedöms ha arbetsförmåga men där det är oklart hur stor arbetsförmågan är, eller personer som har varit borta från

arbetsmarknaden under en längre tid och behöver stöd för att komma ut på arbetsmarknaden igen. Målgruppen beskrivs också som personer som behöver vistas i en studiemiljö för att motiveras till studier.

Handläggarna på Arbetsförmedlingen beskrev målgruppen som personer med psykiska funktionsnedsättningar som inte kan arbetsträna på den reguljära arbetsmarknaden, personer som behöver bryta en social isolering och personer som har ett behov av ett mellansteg innan de kan ta steget ut på den reguljära arbetsmarknaden eller gå en utbildning. För Arbetsförmedlingen var personer som ingår i målgruppen för Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan en tydlig målgrupp för delprojektet. Personer vars arbetsförmåga behöver klargöras och som behöver en långsam återgång till arbetslivet där de får vänja sig vid att komma ut, passa tider och ha en sysselsättning.

Behov

Samtliga intervjuade handläggare uttryckte att behovet av en verksamhet som Arbete för det goda livet är stort. Det finns ingen annan liknande verksamhet att skicka den avsedda målgruppen till. Någon nämnde några närliggande verksamheter. Inom kommunen kan målgrupperna erbjudas att komma till arbetsmarknadshandläggaren och få en praktikplats. Detta passar dock inte alla och handläggaren vet inte alltid vilka svårigheter deltagaren har.

Behovet av en verksamhet som Det goda livet är ganska så stort eftersom vi har ganska många som vi vet har vissa svårigheter men det är svårt att veta vilka svårigheter de har och hur mycket. Då är det bra att skicka dem till projektet. Socialtjänsten

Handläggarna från Arbetsförmedlingen ser också ett stort och ökande behov av ett projekt som Arbete för det goda livet. De intervjuade menade att de insatser som är upphandlade för Arbetsförmedlingen ligger på ett för stort geografiskt avstånd.

Effekter på deltagare

Den stora behållningen var, enligt de intervjuade handläggarna, att deltagarna får en sysselsättning och bryter sin sociala isolering vilket gör att deltagarna blir mer motiverade och får en mer positiv livssyn. En annan viktig effekt är att handläggare har fått större insikt i deltagarens problematik och därmed större möjligheter att slussa dem vidare till rätt insats, t.ex. tillbaka till Försäkringskassan eller vidare ut i en praktik. Handläggarna menade att delprojektet har varit mycket bra för vissa deltagare som har utvecklats och kommit närmare arbetsmarknaden, medan det för andra deltagare inte har varit rätt insats.

Om den absoluta lägsta nivån inte fungerar då är det inte så mycket arbetslivsinriktat som vi kan jobba med. Det är en bra första prövning. Antingen tillbaka till Försäkringskassan eller gå vidare till arbetsträning/praktik. Arbetsförmedlingen

Några nämnde att det fanns en fara att deltagarna såg delprojektet som ett arbete vilket kunde göra att det uppstod en inlåsningseffekt. Dessa handläggare betonade därför vikten av att arbeta strategiskt och kontinuerligt mot arbetsmarknaden.

Förslag på förbättringar

Handläggarna från Socialtjänsten och Arbetsförmedlingen efterfrågade mer regelbundna träffar med personalen i delprojektet för att få mer information om delprojektet i sin helhet för att vara mer uppdaterad om vad delprojektet har att erbjuda i form av aktiviteter.

Man vet inte riktigt heller vad projektet kan erbjuda. De kan hjälpa till att leta praktik men tydligen fanns det möjlighet att läsa och studera också. Det har det kanske inte varit från början. Skulle ha velat ha mer information om hur projektet har utvecklats under tidens gång. Då hade det kanske varit lättare att förmedla till kunderna och vad de kan erbjuda genom projektet. Man får bättre insyn också. Socialtjänsten

Några av de intervjuade handläggarna både från Socialtjänsten och Arbetsförmedlingen efterfrågade en mer strukturerad uppföljning av deltagarna och ett tydligt avslut när deltagaren skrivs ut från delprojektet.

Ytterligare förslag på förbättringar som framkom var:

- Komplettera delprojektet med en mer utredande verksamhet med en psykolog eller arbetsterapeut.
- Utveckla fler aktiviteter.
- Arbeta aktivt med att deltagarna ska ut mot arbetsmarknaden för att förhindra inläsningseffekten.

Handledare på praktikplatsen

Resultatet bygger på telefonintervjuer med elva handledare. Projektperioden har pågått under tre år med start 2010. I vissa fall hade det gått lång tid sedan handledaren tog emot praktikanten vilket gör att de kan ha svårt att komma ihåg förhållanden i samband med praktiken.

Information och kontakt med delprojektet

Samtliga av de intervjuade kände till att praktikanten kom från Billströmska folkhögskolan/kommunens arbetsmarknadsenhet varav drygt hälften kände till att praktikanten deltog i ett projekt. Däremot var det färre som kände till att projektet riktade sig till personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa men flertalet kände till att praktikanten ifråga går på en skola och behövde hjälp och stöd för att komma ut i arbetslivet.

Av intervjuerna framgår att flera handledare hade svårt att minnas vilken information de fick. I vissa fall beror detta på att det har gått lång tid sedan de tog emot praktikanten i fråga och/eller att praktikanten endast stannade på praktikplatsen under en kort period. Två av de intervjuade handledarna var nöjda med informationen de fått i samband med att praktiken inleddes medan majoritet av de intervjuade hade önskat få mer information.

Nu kommer inte jag ihåg exakt. Vet att han gick på en skola och behövde hjälp att komma ut och praktisera i arbetslivet, på en arbetsplats, har inte fått det beskrivet att det var något speciellt projekt utöver det.

Jag känner inte till att det var ett projekt. Jag fick bara praktikanten och skulle se till att han jobbade och fick uppgifter, och göra lite struktur, men om projektet känner jag inte till.

En handledare uppgav att denne hade behov av ytterligare information då praktiken innebar en rehabilitering och att det var svårt för personalen på praktikplatsen att veta hur de skulle bemöta praktikanten eftersom de saknade kunskap om praktikantens svårigheter.

Praktikplatsen

Flertalet handledare uppgav att det fungerade bra att ha praktikanten på praktikplatsen och handledarna uppgav att de sett hur de har utvecklats och fått ökat självförtroende, blivit tryggare, tagit initiativ och att praktiken fungerat som en väg tillbaka till arbetsmarknaden. Några handledare hade inte sett någon märkbar förändring hos praktikanten och då främst för att handledaren inte haft tillräcklig kontakt med praktikanten för att avgöra detta. Somliga handledare uttryckte att praktikanterna hade haft svårt att delta i den sociala gemenskapen på arbetsplatsen, att de var osäkra och rädda att göra fel.

Majoriteten av de intervjuade handledarna ansåg att deras roll som handledare främst gick ut på att vara "naturlig". Några menade att man bör anstränga sig extra för att se till att praktikanten kommer in i den sociala gemenskapen på arbetsplatsen och att ge praktikanten uppskattning för det arbete som denne utför. En handledare hade endast varit kontaktperson och inte kunnat ge praktikanten det stöd denne behövde.

Vårt uppdrag är ju att vara så naturliga som möjligt antar jag, det är väl det som är i uppdraget; att man ska få inblick i arbetslivet. Den terapeutiska avdelningen är väl avklarad så att säga, nu är det väl det att komma tillbaka till arbetet.

En handledare menade att det hade varit bättre om praktikanten hade haft en handledare från delprojektet som följt upp praktikanten oftare. Flertalet av handledarna efterfrågade tydligare och mer strukturerad uppföljning särskilt då praktikanten avbröt sin praktik.

I flertalet intervjuer var anställningar inte aktuella på grund av att det inte hade fungerat för praktikanten att vara på arbetsplatsen, att praktikanten hade avbrutit praktiken eller att handledaren inte hade något inflytande över beslut som rör anställning. Vid en av intervjuerna framkom att arbetsplatsen hade behov av att behålla praktikanten men att det inte var aktuellt med en anställning. Några praktikanter hade inte den kompetens och erfarenhet som krävdes för arbetet eller tog inte det ansvaret som krävdes för arbetsuppgifterna. En handledare menade att praktikanter, för att bli anställningsbara, behövde få en betydligt längre praktikperiod, kontinuerliga samtal för reflektion och teoretiska yrkeskunskaper som ger en bättre förståelse för vad arbetet innebär.

Attitydförändring

Det var delvis svårt att få svar på frågan om arbetsgivare hade förändrat sin attityd till att anställa personer ur projektets målgrupp eftersom många handledare inte arbetar med anställning. Ingen av de tillfrågade handledarna anser att deras attityd har påverkats av att ta emot en eller flera praktikanter som tillhör en målgrupp med psykisk ohälsa eller psykisk funktionsnedsättning. Flera av dem svarade att det inte går att förändra sin attityd till en grupp utifrån mötet med en person, eller att de inte har fått någon information om att praktikanten tillhörde en sådan målgrupp. Några betonar vikten av att förstå den enskilda personen och att de som arbetsplats vill ge alla en chans att komma ut på arbetsmarknaden oavsett vilken problematik individen har med sig.

Majoriteten av de intervjuade handledarna uppger att de skulle vara intresserade av att ingå i ett nätverk för handledare som erhåller särskilt stöd/coachning. De intervjuade handledarna kunde inte

påminna sig att de har fått någon information om vad som förväntas av att vara handledare eller vad praktikanten ska få ut av praktiken. De uppgav att de har behov av mer kunskap om uppgiften som handledare, vad praktiken syftar till och vilka skyldigheter handledare och praktikant har.

Om man vill att de ska komma ut, de som har psykiska funktionshinder och så, att man ska hjälpa till, då måste vi andra som räknas som friska göra bättre förutsättningar för dem. Att man har kontakt (mellan praktikplats och projekt) och gör en plan, att alla aktörer som deltar i det ska träffas och göra en gemensam plattform att man utgår ifrån det.

Förslag på förbättringar

Följande förslag på förbättringar framkom:

- Mer information om vad delprojektet går ut på, hur praktiken är en del av delprojektet och vad som är handledarens roll och skyldigheter.
- Mer information om praktikantens svårigheter vad gäller psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning.
- Tydligare information och kommunikation vid praktikperiodens start och avslut.
- Tätare kontakt med projektpersonalen och en mer frekvent uppföljning av praktikanten.
- Kommunicera ett tydligt syfte med praktikplatsen som en del i en strukturerad metod att skapa förutsättningar för målgruppen att komma ut på arbetsmarknaden.

Deltagare

Detta kapitel bygger på intervjuer med 16 deltagare varav tio kvinnor och sex män. Deltagarna har varit med i delprojektet mellan ett år och en månad.

Delprojektet

Majoriteten av deltagarna var positiva till delprojektet, främst på grund av skolans miljö som uppgavs vara läkande i sig, och möjligheten att vistas i en studiemiljö. Deltagare var också positiva till att de fick möjlighet att bryta sin sociala isolering, få rutiner och få träffa människor i liknande situation som de själva. Några av de intervjuade betonade vikten av att ha en tillhörighet och få känna att man har ett ”jobb”. Att man blir förstådd, accepterad, lyssnad på och att man kan delta utifrån sina egna förutsättningar utan att det ställs för höga krav var också viktiga positiva aspekter av delprojektet som deltagarna nämnde.

Det har varit väldigt viktigt för mig att man känner att det är som att gå till ett arbete. Man har passat sina tider. Det tycker jag är väldigt viktigt, att man har rutiner. Och struktur. Jag är ju en sån människa. Gemenskapen är väldigt viktig.

Man blir förstådd. Det är jätteviktigt. Man känner sig värdefull ibland och man kan gå hem med ett leende. För min del är det jätteviktigt.

Aktiviteter

Majoriteten av deltagarna nämnde vikten av att få aktivera sig och främst nämndes papperstillverkningen och studiebesöken som mest uppskattat för de som deltagit i dessa aktiviteter. Om utflykter och studiebesök sa deltagare att det var viktigt att gruppen aktiverade sig tillsammans för att skapa en gemenskap samt att studiebesöken var inspirerande. En av de intervjuade som var på praktik trivdes mycket bra och uppskattade att få bryta sin tidigare isolering.

De intervjuade deltagarna var nöjda med personalen. Flertalet av de intervjuade uppgav att de hade fått hjälp av praktikanshaffaren i delprojektet med att söka jobb, leta praktikplatser och skriva CV. De upplevde att praktikanshaffaren var mycket erfaren och kunnig inom sitt område och kom med konkreta förslag och idéer. De intervjuade deltagarna uppskattade kontakten med projektkoordinatören men upplevde att hennes arbetsbörda var för hög och efterfrågade mer personal i delprojektet, däribland fler lärare. Även fler lokaler efterfrågades.

Under intervjuerna med deltagarna framkom det att deltagarna hade velat ha fler aktiviteter att välja mellan. Några av de intervjuade betonade vikten av att det inte är för få deltagare i grupperna i delprojektet, som det hade varit under en tidsperiod, då de upplevde att de tappade energin i gruppen och att diskussionerna inte gav så mycket. Några uppskattade att de kunde jobba individuellt men ändå vara en del av en grupp.

Det blev en liten uppdelning för mig vid datorerna. För då kunde jag sitta och göra saker som jag vill göra och inte vara med i den gruppen som kanske höll på med någon gruppuppgift tillsammans. Då kunde jag sitta och hålla på med det. Men jag var ändå närvarande i gruppen och fick det sociala, och vi gick och hade rast tillsammans. Även fast jag höll på med något helt annat.

Några deltagare tyckte att det i gruppen fanns deltagare med olika bakgrund, behov och erfarenheter och trodde att det skulle bli bättre strukturerat om delprojektet kunde dela upp deltagarna i grupper utifrån erfarenheter. Andra deltagare ville bevara mångfalden i gruppen. Några upplevde också att kontinuiteten blev störd då närvaron varierade mycket bland deltagarna och att det lätt kunde bli att samma information upprepades ofta. Några efterfrågade en mer individuell planering.

Positiva effekter

De intervjuade deltagarna betonade vikten av att få rehabiliteras i sin egen takt och menade att om kraven blev för höga så utvecklades de inte och kunde istället få en tillbakagång. Att bara få komma till delprojektet och få träffa andra i samma situation upplevdes som positivt. Flertalet betonade vikten av att få tillbaka självförtroendet och kraften för att orka närma sig arbetsmarknaden igen.

Att få komma hit tror jag kan vara en väldigt styrka. Det har det varit för mig. Man blir styrkt. Ska man komma ut i samhället och kunna bidra i samhället igen så måste man på något sätt hitta sin egen styrka. Man måste få tillbaka det. Och det här tycker jag är ett jättebra sätt att få tillbaka sin självkänsla.

Att kunna komma ut och praktisera efter att ha haft en sjukskrivning under många år beskrevs som fantastiskt av en deltagare. Deltagaren betonade vikten av att få byta miljö och bryta en tidigare isolering. Trots att deltagaren varit sjukskriven under många år hade hen aldrig tidigare blivit erbjuden att praktisera på deltid.

Delprojektets roll i rehabiliteringskedjan

Flera av de intervjuade deltagarna nämnde att delprojektet är ett första steg i en rehabiliteringskedja, där de tidigare har upplevt att steget mellan att vara hemma sjukskriven och att arbetsträna har varit för stort. En deltagare kallade steget för ”ett bortglömt läge”. Flertalet uppgav att de inte är redo för en arbetsträning men att de har behov av en sysselsättningsverksamhet där de har möjlighet att bygga upp

självförtroende och styrka igen. Några av de intervjuade deltagarna har provat på arbetsträning men inte klarat av det och berättade om den trygghet de kände när de kunde återvända till delprojektet. Några beskrev att det innebar en mental stress att ta steget till arbetsträning och betonade vikten av att få återvända till delprojektet utan att uppleva det som ett misslyckande som sänker självförtroendet ytterligare.

Håller med de andra att det är det bästa sättet för mig att rehabilitera sig på. Att våga gå hemifrån. Att känna sig trygg med andra i samma situation. Jag känner att utan det här projektet hade jag gått rätt ner i en depression nu.

Det kanske inte är bra att sitta hemma och bli introvert, men det kanske inte heller är bra att vara på en arbetsplats. Du kanske måste hitta en plats där du faktiskt kommer hemifrån men inte har så höga krav på dig utan din blotta närvaro är nog.

Majoriteten av deltagarna betonade vikten av att låta rehabiliteringen få ta tid. Några uppgav att om deltagandet i delprojektet var tidsbestämt skulle de fokusera mer på ett slutdatum än på sitt deltagande i delprojektet.

Sånt här måste ju ta tid. Hur länge skulle man behöva vara på ett sånt här projekt egentligen? Det är ju många år tror jag. Ingen av oss tror jag kan vara här ett år och sen, hoppsan ut i arbetslivet på halvtid. Jag tror inte det funkar så. Och jag vet inte hur man ska anordna det samhället för oss som inte kan hoppa ut i arbetslivet. Vad ska vi göra?

I en av fokusgrupperna uttryckte deltagarna en rädsla för vad som ska hända med dem när projektet tar slut. Alla vill att projektet fortsätter och var oroliga för vad som händer om projektet lägger ner.

Skickas jag hem från projektet nu i det tillstånd jag är i nu, då kommer jag åka längre bort från arbetsmarknaden. Jag kommer att bli sjukare och det kommer kanske ta flera år innan jag blir en medborgare som försörjer mig själv ordentligt och bidrar till samhället. Fortsätter jag i projektet kanske det är två-tre månader, kanske ett halvår kvar. Jag tror inte det tar längre tid eftersom jag märker hur jag successivt börjar må bättre.

Förslag på förbättringar

Några deltagare tyckte att det var för få aktiviteter men såg stora möjligheter att utveckla aktiviteterna på folkhögskolan. Förslag på ytterligare aktiviteter var snickeri, att få träna, musikverksamhet, väveri och sömnad. Ytterligare förslag på förbättringar var att ge kortkurser i data, svenska eller något annat ämne. Andra förslag på förbättringar som framkom var:

- Mer struktur på dagarna.
- Byte av namn på projektet till ett mer neutralt namn för att kunna använda det i ett CV utan att arbetsgivare reagerar.
- Dela upp gruppen i olika grupper utifrån erfarenhet.
- Knyta studiebesöken till ett ämne.

Implementering

Personalen var överens om att folkhögskolan har en roll i att rehabilitera människor till arbetsmarknaden och ser att skolans breda utbud med hantverk, konst och växthus är en tillgång för målgruppen. Kommunens personal såg ett behov av en verksamhet såsom Arbete för det goda livet där deltagare har möjlighet att testa sina förmågor. De såg också att det är en möjlighet för personer att gå från habilitering till rehabilitering utan att känna alltför stora krav. De intervjuade samverkansparterna uttryckte ett behov av en insats som Arbete för det goda livet för målgruppen. Målgruppen själv pekade på att delprojektet fyller ett tomrum i rehabiliteringskedjan då de menade att det inte är rimligt att gå från sjukskrivning till en arbetsträning på en arbetsplats.

Rektorn på skolan uppgav att en positiv effekt av delprojektet har varit att skolans samverkan med kommunen och Arbetsförmedlingen har fördjupats. Rektorn såg tre möjliga utvecklingsmöjligheter utifrån delprojektets resultat. Det första som rektorn ville utveckla var att få in nya målgrupper till skolan som integreras med skolans elever, genom ett framtida samarbete med Arbetsförmedlingen. Ett andra område som rektorn vill bygga vidare på var jobbcoachens arbetssätt och det samarbete med företag som denne utvecklat, genom att utveckla en allmän linje med arbetsplatsinriktning. En tredje möjlighet var att utveckla växthuset till ett socialt kooperativ.

Styrgruppsrepresentanten från Arbetsförmedlingen i Stenungsund uttryckte ett behov och intresse av att samarbetet med Billströmska folkhögskolan ska fortsätta främst för målgruppen som är aktuell för Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Det finns utrymme inom Arbetsförmedlingen att göra överenskommelser och Billströmska folkhögskolan har ansökt om att bli en leverantör av sysselsättningsplatser inom RESA⁵. Kommunen, avdelningen för funktionshinder, uttryckte också en vilja till fortsatt samverkan med Billströmska folkhögskolan för att skapa meningsfull sysselsättning och ser en potential i det nybyggda växthuset.

4.3 Fristads folkhögskola

Skolan erbjuder bland annat en allmän kurs och särskilda kurser, som personlig assistentutbildning, vävkurs, växa-kurs, SFI och kvinnokurs på Norrby. Flera av skolans kurser är riktade till personer med olika funktionsnedsättningar. Skolan har även ett växthus med odlingar.

På Fristads folkhögskola har delprojektet två inriktningar varav varje inriktning har en delprojektledare. Den ena inriktningen genomförs i samarbete med Hälsolinjen på Fristads folkhögskola i Fristad och vänder sig till personer som är sjukskrivna eller arbetslösa och behöver hämta ny energi, få ökad livskvalitet och möjlighet att återgå till arbetslivet. Initialt hade Hälsolinjen en inriktning mot personer som skulle arbeta med människor i behov av rehabilitering. På Hälsolinjen deltar man tre dagar i veckan och har möjlighet att vara ute på praktik på en arbetsplats två dagar i veckan. Den egna hälsan är i fokus och på schemat står fysisk träning, stresshantering i form av olika avslappningsövningar, qigong och mental träning samt kost, friluftsliv och estetiska aktiviteter. Hälsolinjen omfattar 15 veckor per termin och deltagarna börjar med att delta i en termin och kan därefter välja om de vill fortsätta i ytterligare en termin.

---

⁵ RESA är för personer med psykisk funktionsnedsättning som vill ut i arbetslivet. RESA är en upp till 12 månaders meningsfull sysselsättning med rehabiliterande insatser som utvecklar arbetsförmåga och som erbjuds via Arbetsförmedlingen.

Den andra inriktningen på Fristads folkhögskola bedrivs i Sjöbo i Borås⁶. Inom Sjöbogruppen har det varit personalbyten vilket innebär att det har varit tre olika delprojektledare under projektperioden. Delprojektet riktar sig till arbetslösa eller sjukskrivna ungdomar mellan 19 och 24 år som saknar grundskolekompetens eller vill starta upp gymnasiestudier i en liten grupp. Tillsammans med deltagarna görs individuella studieplaner/handlingsplaner utifrån deltagarnas behov, önskemål och mål och dessa följs sedan upp kontinuerligt. På schemat står bland annat studier i kärnämnen svenska, matte, engelska och samhällskunskap samt livskunskap, estetiska ämnen, fysisk hälsa och fysisk aktivitet. Deltagarna får också vägledningssamtal, studie- och yrkesorientering, och hjälp med exempelvis CV, personligt brev och intervju träning. Flertalet av deltagarna har coacher från arbetscentret i Borås.

Inom Sjöbogruppen har delprojektledarna skaffat praktikplatser medan praktikplatser inte har varit aktuellt för flertalet av Hälsolinjens deltagare. En av deltagarna fått praktik och anställning via Arbetsmarknadsnod Sjuhärad.

Personal

Från Sjöbogruppen intervjuades delprojektledaren och resurspersonen. Nuvarande delprojektledare påbörjade sin tjänst i augusti 2012 och resurspersonen har varit verksam sedan verksamheten drevs som Sjöbo för ungdomars framtid. Från Hälsolinjen intervjuades tre personal varav en delprojektledare. Delprojektledaren och en personal har varit med i projektet från start.

Projektprocessen

Den intervjuade projektpersonalen på Hälsolinjen uppgav att kontinuiteten i personalgruppen har möjliggjort att delprojektet har kunnat fokusera på att utveckla verksamheten utifrån deltagarnas behov. En styrka har varit att olika personal har kommit in med olika kompetenser vilket har gett deltagarna en större bredd. En viktig framgångsfaktor med Hälsolinjen som nämndes var att utbildningen bestod av flera delar som visar på olika vägar att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

För Sjöbogruppen har de täta personalbytena medfört att delar av kontinuiteten har tappats. Intervjuerna med projektpersonalen visar att överlämningen mellan de olika delprojektledarna har varit svår och att det tar tid att ta över andras planering. Den intervjuade delprojektledaren hade en bred erfarenhet av målgruppen i Sjöbogruppen och funnits med i "utkanten" av projektet och därmed känt till projektet under en längre tid. Delprojektledaren uttryckte att det var synd att hon inte kunnat vara med från början i projektet och fått möjligheten att bygga upp verksamheten under en längre tidsperiod. Det framkom under intervjuerna att det även varit personal i projektet som inte känt sig manad att jobba med målgruppen och lärare som har svårt att bemöta målgruppen. Det sistnämnda har lett till att det har varit låg närvaro på vissa lektioner.

Både delprojektledaren för Sjöbogruppen och Hälsolinjen menade att arbetstiden per vecka är låg, att det fungerar för att driva runt det grundläggande men att det inte finns tid över till att göra några extra insatser.

---

⁶ Sjöbo för ungdomars framtid var ett samarbete mellan stadsdelen Sjöbo i Borås och Fristads folkhögskola som blev en del av projektet Arbete för det goda livet i maj 2010. När Borås Stad omorganiserades 1 januari 2011 knöts projektet istället till vuxenutbildningen i Borås och kommunens Arbetscenter.

Målgruppen

Målgruppen för de två delprojekten är olika och rekryteringen till Hälsolinjen sker främst genom att deltagarna lämnar in en intresseanmälan också kallas de på intervju. Under projektiden har cirka hälften av Hälsolinjens deltagare varit med i delprojektet. Vid rekryteringen går de igenom vilken form av ersättning deltagarna har och kontrollerar med handläggarna om de kan skrivas in i delprojektet.

Deltagarna i Sjöbogrupper anvisas till projektet genom handläggare som försöker att motivera deltagarna till att läsa upp sina grundskolebetyg. Närvaron i Sjöbogrupper har varit ojämn och under olika perioder har närvaron varit låg vilket har lett till att medfinansieringen har blivit lägre än budgeterat.

Rektorn för Fristad menade att reglerna för medfinansieringen från Socialfonden, att den baseras på deltagarnas faktiska närvaro och deltagarnas ersättningsnivåer, gör det nästan orimligt att bedriva en verksamhet för målgruppen. Likaså menade rektorn att den krångliga administrationen tar tid i anspråk som hade kunnat läggas på att få bättre resultat för deltagarna.

Effekter på deltagarna

Målgruppen för Sjöbogrupper och Hälsolinjen skiljer sig åt men en gemensam faktor som nämns är vikten av att deltagarna får tillbaka sitt självförtroende. Den intervjuade personalen i Sjöbogrupper menade att ungdomarna är vana att misslyckas och behöver mycket positiv feedback.

De är mellan 17 och 24 år och de är proffs på att misslyckas. De har inte haft någonting som fungerat i skolan. De har haft en vuxenvärld under hela deras uppväxt som inte förstått dem och de behöver ju boostas med positiva vuxna så att de återfår förtroende för vuxenvärlden. Sjöbogrupper

Både personalen på Hälsolinjen och i Sjöbogrupper har sett positiva effekter på deltagarna. På Hälsolinjen kommer effekterna ganska så omgående för flertalet och deltagarna känner sig trygga och vågar ta för sig mer i gruppen. Personalen menar att det är viktigt att bryta den sociala isoleringen.

Framförallt tycker jag det är självkänsla och självförtroende, mer än andra saker. Det tycker jag märks att de vågar mycket mer, tycker inte saker är riktigt lika jobbigt längre. Det är olika det där. Vissa behöver två terminer men för vissa är det tydligt att de efter tio veckor, att det hänt lite och att när det gäller träning är det väldigt tydligt att de från början inte vågar vara med alls, de vill absolut inte se sig själva i spegeln så jag får dra för ridån. Och sen på slutet säger de att du kan ta bort den där. Jag kan faktiskt titta mig själv i ögonen. Hälsolinjen

Deltagarna på Hälsolinjen får vara kvar då verksamheten går över till ordinarie verksamhet. Sjöbogrupper kommer att läggas ned vilket har skapat oro i gruppen. Personalen uppgav att effekterna har varit bra för många av deltagarna då de har kunnat få behörighet och komma vidare men att det för flertalet nuvarande deltagare stannade av då beskedet kom att delprojektet skulle läggas ned. De intervjuade menade att fokus för många av deltagarna gick från studier till ångest över vad de ska göra när delprojektet är slut. De intervjuade betonade vikten av att fortsätta en verksamhet som Sjöbogrupper då de ser att många deltagare mår bättre, klarar att läsa upp sina betyg och kommer vidare mot arbetsmarknaden.

Fram tills nu då de vet att det ska ta slut. Många har ju tappat sugen för flera månader sedan. Och det är ju inte så kul. Man har ju liksom ingen förståelse för det, vem det nu är som är ansvarig för det, att det bara pang-bom så behövs det inte längre. Och det har jag svårt att förstå. När det finns ett sånt behov. Jag har ju sett under årens lopp hur många som har klarat sig vidare. Om inte samhället ser det, att så många har gått vidare och fått ett nytt liv, då förstår inte jag vad meningen är.

Sjöbogruppen

Rektorn uppgav att den största framgångsfaktorn med projektet är att delprojektet har lyckats med att få tillbaka deltagare in i samhället, både en individuell vinst och en vinst för samhället. Rektorn menade också att skolan har fått ytterligare lärdomar att arbeta med personer med funktionsnedsättning och att folkhögskolan som arbetsplats är öppna för att ta emot praktikanter och anställningar från arbetsmarknadsnoderna.

Praktikplatser

Delprojektledaren för Sjöbogruppen har använt sig av sitt nätverk för att skaffa fram praktikplatser till deltagare. Enligt den intervjuade består inte svårigheten i att hitta praktikplats utan att matcha deltagare och praktikplats så att deltagarna ska känna att de lyckas.

Man ska hitta ett ställe man tror passar och matchar, att personalen där matchar den personen. Så som jag resonerar utifrån praktikplats så, får man inte jobb så ska man ha med ett referensbrev. Då ska man ha de relationerna där. Så det är inte bara en matchning av vad ska jag göra utan även vilka är det som är där som kan ta hand om mig. Sjöbogruppen

På Hälsolinjen har det varit aktuellt med praktik för en deltagare. Resterande deltagare har stått för långt från arbetsmarknaden.

Förslag på förbättringar

- Bättre och mer funktionell lokal där deltagarna kan arbeta mer enskilt. (Sjöbogruppen)

Samverkansparter

Tre handläggare/projektmedarbetare från Krut⁷-projektet har intervjuats liksom arbetsmarknadsnodledaren för Sjuhärad. Samtliga intervjuade har känt till delprojektet under en längre tid. Handläggarna har främst rekryterat deltagare till Sjöbogruppen men även en deltagare till Hälsolinjen. Deltagaren på Hälsolinjen hade varit där under en så kort tid så handläggaren hade inget att tillföra.

Om Sjöbogruppen

En av framgångsfaktorerna med Sjöbogruppen som nämndes var att deltagarna får möjlighet att studera i en mindre grupp med mer stöd och förståelse från personalen och att det är individuellt anpassat. Ytterligare positiva aspekter som nämndes var att personalen är insatta i målgruppen och deras behov vilket skapat trygghet för deltagarna. Det framkom också att någon deltagare tyckte att det

---

⁷ Ett ESF-projekt inom programområde 2 för personer mellan 16-64 år med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning och står långt från arbetsmarknaden. Projektägare är Sjuhärads Samordningsförbund. (www.esf.se/projektbank)

gick för långsamt och att några hade uttryckt en osäkerhet vad studierna leder till, om de kan få behörighet i olika ämnen.

Byte av personal har varit en försvårande omständighet för Sjöbogruppern där en av handläggarna upplevde att delprojektet har sett lite olika beroende på vem som har varit delprojektledare. En av handläggarna upplevde en tydligare struktur i början av delprojektet med en tydlig timplan men att det i mitten av delprojektet blev mer diffust. Den aktuella handläggaren har inte haft några deltagare under det senaste året men har upplevt att den nya delprojektledaren har fungerat bra under mötena. Det hade också framkommit kritik från deltagarna angående en av lärarna.

Målgruppen

Coacherna från Krutprojektet beskrev målgruppen som de skickade till Sjöbogruppern som ungdomar som vill studera och läsa in grundskolenivån. Det är deltagare som har haft problem med studier och har det svårt socialt och kan ha en misstänkt neuropsykiatrisk problematik. Det är unga personer som handläggarna vill ge en chans att få läsa in sin grundskolekompetens och få dem att bli studiemotiverade genom att få läsa i liten och flexibel grupp. Många av deltagarna är avskräckta från tidigare dåliga erfarenheter av skolmiljön.

Handläggaren i arbetsmarknadsnoden har samordnat information om målgruppen ut till olika intressenter inom Västra Götalandsregionen. Fristad folkhögskola har anställt personer ur arbetsmarknadsnoderna så handläggaren menar att delprojektet har haft viktiga samarbetsytor kring målgruppen. Deltagare på Hälsolinjen eller i Sjöbogruppern har inte varit aktuella för jobb eller praktik inom arbetsmarknadsnoderna då de stått för långt från arbetsmarknaden.

Behov

De intervjuade handläggarna uppgav att det finns ett behov av en verksamhet som Sjöbogruppern inom Borås Stad men att det kan vara svårt att motivera ungdomar att gå. Det finns ingen liknande verksamhet som de kan skicka deltagarna till där de får lika mycket stöd som i Sjöbogruppern. Det närmaste de vet är de studiemotiverande folkhögskolekurserna⁸ på Fristad folkhögskola. De intervjuade handläggarna menade att det var viktigt att skolan skulle ha en filial mer centralt i Borås då många av deltagarna inte tyckte om att åka kollektivtrafik.

Handläggaren från arbetsmarknadsnoderna uppgav att delprojektet är viktigt och att folkhögskolorna har en mycket viktig roll i arbetet med målgrupper som har psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. Folkhögskolorna har möjlighet att bedriva kursverksamhet utifrån individuella förutsättningar på ett annat sätt än många andra utbildningsinstitutioner. Vidare menade handläggaren att projektet ger deltagaren en möjlighet att komma in i ett sammanhang för att närma sig arbetsmarknaden.

---

⁸ SMF-kurser är studiemotiverande folkhögskolekurser och är ett arbetsmarknadsprojekt mellan folkbildningen och Arbetsförmedlingen. Genom en tre månader lång Studiemotiverande folkhögskolekurs motiveras arbetssökande till studier. År 2013 finns 4000 kursplatser riktade till ungdomar mellan 16-24 år och 4000 kursplatser till de som fyllt 25 år. (www.folkbildning.se)

Effekter

Effekterna på deltagarna har sett lite varierande ut beroende på individer. De intervjuade berättade om några "framgångssagor" där deltagarna gått vidare till studier medan andra inte hade orkat slutföra studierna och fått en praktik istället. En av handläggarna betonade att det oftast är deltagarens sociala situation som avgör om deltagandet i projektet fungerar eller inte. De intervjuade handläggarna hade sett tydliga resultat genom att deltagarna mår bättre och att det är bra för dem att få komma ut i en annan miljö och att deras självförtroende höjs.

En handläggare uttryckte att det var positivt att ungdomarna fick behålla försörjningsstödet när de deltog i Sjöbogrupperna för många är rädda för att ta CSN och sedan inte klara av studierna.

Bra att de får behålla försörjningsstödet för många är rädda för att börja plugga och ta CSN och rädda att de inte ska klara av det. Sjöbo var bra för då kunde deltagarna få försörjningsstöd för att läsa upp grundskolan. Jag tror att samhället tjänar på det.

Två av handläggarna uttryckte att deltagarna har haft svårt att förstå vad de kan använda studierna till och vad det ger dem för behörighet. Under intervjun visade det sig att de båda intervjuade handläggarna själva saknade information om vilken behörighet som ett deltagande i projektet kunde ge deltagarna.

Förslag på förbättringar

Följande förslag på förbättringar nämndes:

- Att bli tydligare i upplägget och vad studierna leder till.
- Att ha en central filial till Fristad folkhögskola så att skolan blir mer centralt placerad då flertalet av deltagarna inte tycker om att åka buss.
- Jobba mer med gruppdynamiken.

Deltagare

I Sjöbogrupperna genomfördes en fokusgrupp med fem deltagare, en intervju med en deltagare på praktikplatsen och utvärderaren deltog i ett uppföljningsmöte med en deltagare. Deltagarna hade gått i delprojektet allt från ett halvår till ett och ett halvt år. På Hälsolinjen intervjuades tre deltagare varav en hade gått knappt ett år och två i cirka två-tre månader.

Om delprojektet

De intervjuade deltagarna i Sjöbogrupperna hade samtliga dåliga erfarenheter av grundskolan och kände att de i Sjöbogrupperna fick den hjälp och det stöd de behövde för att klara av sina studier. De uppgav att lärarna stöttade och pushade dem och att de hade fått hjälp med att ta tag i sina liv. Innan de började i Sjöbogrupperna hade flertalet av deltagarna varit hemma sysslösa i perioder.

Jag gjorde ingenting. Var hemma. Hoppade av i åttan. Tänkte att nu vill jag fan ha något att göra. Jag ville inte komma tillbaka till skolan och börja hårdplugga. Det hade jag inte klarat av. Här börjar man i sin egen takt. Sjöbogrupperna

De intervjuade deltagarna trivdes bra i Sjöbogrupper och de upplevde att de hade ett bra stöd från personalen. De framhöll också vikten av att få studera i en liten grupp vilket underlättar koncentrationsförmågan och det individuella upplägget där deltagarna får arbeta i sin egen takt utifrån sina behov. Ytterligare positiva aspekter med att vara en liten grupp, som nämdes, var den personliga relationen som deltagarna fick med lärarna och projektpersonalen. De intervjuade deltagarna uppgav att det hade fungerat bra med lärarbytena men att det hade varit lite "irriterande" liksom att vissa lärare var stressade och hann inte ha hela lektioner. Det framkom också att det fanns lärare som var mindre bra på att möta deltagare där de befann sig.

Det är skönt att det inte är så många som går i klassen. Det är skönt då man kan koncentrera sig. Man får in mer i huvudet då. Sen är det rätt bra tider. Det är inte bestämt raster och så utan man kan ta bensträckare och så. Sjöbogrupper

De uppskattade resursen som fanns med hela dagarna och som beskrives som en trygghet för deltagarna. "Han är en väldigt viktig person här." "Om inte läraren kommer kan man ha lektion med honom." "Han är här som en hörnsten." var kommentarer från deltagarna. De intervjuade deltagarna var också nöjda med den nya delprojektledaren då de uppfattade henne som engagerad, smart och att hon verkligen bryr sig.

De intervjuade deltagarna på Hälsolinjen var mycket positiva till projektet och betonade personalens engagemang och entusiasm för att de hade kommit igång och trivdes på Hälsolinjen. Det positiva med Hälsolinjen som framhölls av de intervjuade var att personalen "kickar" igång dem. De uppgav att de är medvetna om vad de behöver göra men har svårt att komma igång själv på egen hand och behöver personalens engagemang. En av de intervjuade uppgav att familjesituationen fungerade mycket bättre när deltagaren var aktiverad under dagen och kunde prata med människor i liknande situation.

De trivs väldigt bra de som jobbar här och det smittar av sig. Det spelar inte någon roll vem man pratar med här utan alla trivs och det är klart att det smittar ju av sig. Hälsolinjen

Aktiviteter

De intervjuade deltagarna uppgav att Sjöbogrupper främst handlade om att läsa in grundskole- eller gymnasiebetygen men även att de hade möjlighet att delta i andra aktiviteter såsom studiebesök, livskunskap och diskussioner om framtiden och hur det går till på arbetsmarknaden. Flertalet av de intervjuade uttryckte en hoppfullhet över att ha kommit igång med sina studier och några av dem skulle få behörighet inom ramen för delprojektet. Studiebesöken var mycket uppskattade av de intervjuade deltagarna.

Studiebesöken/utflykterna är bra. Kunskapen från utflykterna sitter kvar. Det är samma som med dokumentärfilmerna. Det är inte bara att man får sitta med en bok utan mer se det. Det är det som känns bra. Vi behöver inte göra som man gör i en vanlig skola, sitta och läsa i en bok om grejerna Sjöbogrupper

Två av de intervjuade hade varit/var på praktik och en hade blivit erbjuden praktik men tackat nej. Den ena av de intervjuade var på praktik för deltagaren kom in i delprojektet sent och skulle därför inte hinna läsa in betygen under resterande projekttid och ville då hellre ha en praktikplats. Den andra deltagaren kombinerade studier på Sjöbogrupper med praktik och tyckte att det fungerade mycket bra.

De intervjuade deltagarna, som varit med i delprojektet under en längre tid, såg en skillnad i gruppdynamiken. Från att ha varit ganska så rörigt och stökigt och att deltagare ofta byttes ut till att de nu är en liten grupp som kommer ganska så kontinuerligt och att de upplever att annat lugn i gruppen. En av de intervjuade uppgav att gruppen kändes som en familj där de hjälpte varandra.

På Hälsolinjen beskrev de intervjuade deltagarna att de har aktiviteter såsom stresshantering, fysisk aktivitet, näringslära, friluftsliv och att arbeta i växthuset. En deltagare uppgav att förra terminen fick de välja mellan data och växthuset men att de nu endast kan vara i växthuset. Deltagaren tycker att detta är synd och hade gärna velat ha data. Att vara på Hälsolinjen tre dagar i veckan tyckte de var lagom.

Vi har stresshantering där vi pratar om olika situationer och där vi får berätta om olika situationer om vi vill. Det handlar om allt möjligt. Sen har vi fysisk aktivitet med en annan lärare. Och då gör vi, kan vi välja lite själva vad vi vill göra. Jag är väldigt mycket för att gå. Hälsolinjen

Effekter

Samtliga intervjuade deltagare på Sjöbogrupperna var mycket positiva till delprojektet då de har lärt sig mycket, mognat, lärt sig att ta ansvar, får styrfart inför framtiden och att det har varit motiverande. En aspekt som framkom var vikten av att göra något som kändes meningsfullt och som leder dem närmare arbetsmarknaden. En av de intervjuade deltagarna som valt att gå ut på praktikplats trivdes mycket bra på sin praktik och uppgav effekter som en ökad motivation och personlig utveckling med högre självförtroende som följd.

Det har gett mycket tycker jag. Man har lärt sig mycket. Man har mognat. Lärt sig ta ansvar på ett annat sätt. Sjöbogrupperna

Man tänker mer på vad man ska göra. Man kan inte bara gå och dra. Man måste komma på något typ. Hitta på något. Man måste tänka på framtiden och sånt där. Sjöbogrupperna

De intervjuade deltagarna i Sjöbogrupperna tar också upp effekterna av att delprojektet ska läggas ned. Några av de intervjuade uttryckte en oro över vad de ska göra efter att delprojektet är slut och att det var jobbigt för dem att inte veta. Andra skulle gå vidare till Studiemotiverande folkhögskolekurs på Fristad folkhögskola. De uppgav att det var synd att närvaron var låg och menade att flertalet deltagare valde att sluta när de fick reda på att delprojektet skulle läggas ned.

De kanske inte vill komma in i något, så kanske de trivs jättebra och så plötsligt ska det läggas ner. Och vissa som kommer hit kanske har haft jobbigt och sånt i skolan, så det kanske inte är så roligt. Sjöbogrupperna

De intervjuade deltagarna på Hälsolinjen var mycket positiva till delprojektet där de uppgav att delprojektet haft en rad positiva effekter på deras hälsa. Delprojektet har fungerat som en rehabilitering, har brutit en social isolering och fått hjälp med att få igång de vardagliga rutinerna. Ytterligare positiva aspekter som nämndes var vikten av att få träffa människor som befann sig i en liknande situation.

För mig känns det som en rehabilitering. Att få vara här och att komma hit. Och sen att få igång fysisk aktivitet, få bra rutiner. Och bra människor. Jag trivs jättebra här. Hälsolinjen

Att man kommer ut och träffar folk. När man är sjukskriven blir det ofta att man inte kommer ut. Det ger mig väldigt mycket. Både träffa folk i samma situation, men även att träffa folk överhuvudtaget. Att få lite social kontakt. Hälsolinjen

Ytterligare effekter som deltagarna på Hälsolinjen nämnde var att de lyckades bryta negativa mönster, både fysiska men också mentala. Även den fysiska träningen gav effekter som att de intervjuade kände sig piggare och att de har fått en ökad motivation att motionera hemma. Den deltagare som deltagit längst i projektet kunde märka en personlig utveckling med bland annat ökat självförtroende vilket leder till att våga prova nya saker.

Jag mår bättre av att vara här. Tappar bort lite av den skit man haft i huvudet de senaste två åren. Hoppas man ska slippa gå och älta såna här saker. Hälsolinjen

Det är vissa saker jag gör idag som jag inte gjorde för ett halvår sedan så det tror jag. Det är inte stora saker utan det kan vara småsaker som man kommer på att man aldrig skulle gjort för ett halvår sedan. Det ger en bättre självkänsla. Tror man mer och mer på sig själv så tror man ju också att man klarar fler saker. Hälsolinjen

Förslag på förbättringar

Följande förslag på förbättringar framkom:

- Att delprojektet ska fortsätta med studiebesöken. (Sjöbogruppen)
- Att det inte ingår gratis lunch/extra fika då vissa deltagare endast får studiebidrag. (Sjöbogruppen)
- Kortare lunchraster. (Hälsolinjen)

Lokal arbetsgrupp

Delprojektet har haft en lokal arbetsgrupp som har bestått av representanter från Fristad folkhögskola (rektorn, två delprojektledar) Försäkringskassan, Arbetslivsförvaltningen, Krut-projektet, Vuxenutbildningsförvaltningen, Arbetsmarknadsnod Fyrbodol och Arbetsförmedlingen i Borås.

Rektorn ansåg att det fanns behov av en lokal styrgrupp för delprojektet för att informera varandra om varandras verksamheter, undersöka möjligheter till samarbeten och skapa en stabilitet.

Vi vet nu vad som händer, är uppdaterade. Har också lett till att man kan diskutera och samarbeta kring andra saker. Det är lätt att kontakta personer som man har haft samarbete med. Rektor

De intervjuade uppskattade den lokala arbetsgruppen där handläggare och projektpersonal uppgav att de har haft möjlighet att delge varandra information, de har varit uppdaterade på vad som händer i projektet och skapat ett personligt kontaktnät.

Jag tycker att det är bra för då blir folk bekanta med varandra och samarbetet funkar mycket bättre och inte någon man hört på telefon utan man har sett och testat personen. Jag tycker att det är bra. Mer insatt i projektet genom att få information och som jag ger till mina kollegor. Krutprojektet

Rektorn uppgav att samarbetet med kommunen försvårades i och med omorganiseringen av Borås Stad från tio kommundelar till tre. Delprojektet Sjöbogrupperna flyttades från kommundelen till Utbildningsförvaltningen vilket har gjort samarbetat svårare då Utbildningsförvaltningen inte har det sociala ansvaret och inte varit med i diskussionerna som föregick projektet. Rektorn ansåg att en bättre organisering hade varit om projektet låg under Arbetslivsförvaltningen.

Implementering

Hälsolinjen kommer att fortsätta genom folkhögskolans ordinarie utbud och deltagarna i Sjöbogrupperna kommer att erbjudas att ingå i Studiemotiverande folkhögskolekurs på Fristad folkhögskola.

Borås Stad uttryckte ett behov av ett utbildningsspår för ungdomar som inte klarat grund- och/eller gymnasiestudierna. De har inlett diskussioner med Fristad folkhögskola för att utveckla en modell där de också har med sig resultaten från Krutprojektet som också är inriktat mot unga och utbildning. De vill bilda en mer central filial i Borås till Fristad folkhögskola.

4.4 Trollhättans folkhögskola

Trollhättans folkhögskola har en stor allmän linje, med ett särskilt dyslexiprogram som tillval. Därutöver finns också en linje för invandrare som studerar svenska på heltid samt en verksamhet för personer som drabbats av afasi och som behöver träna sig i att kommunicera.

Delprojektet i Trollhättan lägger tonvikt på personlig utveckling och förberedelse inför arbete eller vidare studier. När deltagaren börjar i delprojektet ligger fokus på att lära känna deltagarna och kartlägga varje enskild deltagares personliga behov, resurser, svårigheter, önskemål och drömmar. Detta görs genom arbete med individuella samtal, gruppövningar och/eller praktiskt arbete i grupp, studier i grupp och enskilt samt aktiviteter av olika slag. På schemat står bland annat livskunskap, psykologi, omvärldskunskap, träning i att tala inför grupp, meditation, motion och friskvård, konsthantverk och/eller bild, datakunskap, studier i ämnen efter intresse och behov, såsom engelska, matematik, naturkunskap och svenska. Tid avsätts för kulturupplevelser av olika slag, såsom konstutställningar och teater. Delprojektet har även samarbetat med Göteborgs universitet i ett metodutvecklingsprojekt för Skapande läsning i syfte att synliggöra den roll som litteraturläsning kan spela för hälsoskapande processer vid sjukdom, sjukskrivning och rehabilitering.

Som förberedelse inför arbete eller fortsatta studier erbjuds deltagarna såväl yrkes- och studievägledning som arbetslivsorientering. Tid avsätts för individuella samtal och arbete med en personlig handlingsplan med mål att komma fram till konkreta yrkesplaner. Deltagarna får även jobba med personligt brev och CV, träna inför anställningsintervjuer, göra studiebesök på arbetsplatser och besöka skolor och projekt. Under projektiden erbjuds deltagarna att komma ut i praktik. Många av deltagarna är inte aktuella för praktik på grund av hälsoproblem eller därför att de hellre vill inrikta sig mot studier. Under praktikperioden finns kontakten med folkhögskolan, handledare och andra kursdeltagare kvar och utnyttjas efter behov. Då deltagarna har individuell planering träffas hela gruppen en gång i veckan för att dela och sprida information.

Utöver delprojektets samverkansparter såsom Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten har delprojektet även samverkat med Rättspsykiatriska kliniken som rekryterar deltagare till delprojektet. En deltagare har varit inskriven på Kriminalvården i Vänersborg. Delprojektet har inte haft någon samverkan med Arbetsmarknadsnoden för Fyrbodalen.

Personal

Detta avsnitt utgår från en fokusgrupp med rektorn för Trollhättans folkhögskola, tre lärare varav en även är delprojektledare samt en beteendevetare som arbetet med delprojektet.

Projektprocessen

Den intervjuade projektpersonalen uppgav att delprojektet generellt sett har flutit på bra under de tre åren förutom rekryteringsproblem vid uppstarten av projektet. Personalen menade också att gruppsammansättningen och gruppdynamiken har förändrats över tid i delprojektet. I början av delprojektet var en stor andel deltagare utlandsfödda och flera saknade grundskolekompetens. I detta läge fokuserade man på att öva på svenska och att hitta praktiska aktiviteter.

Personalen uppgav också att de behöver förstå målgruppen och den situation som många av deltagarna befinner sig i för att kunna möta dem på deras nivå. En svår problematik att förhålla sig till är, enligt personalen, att deltagarna inte har så stor uthållighet och att närvaron varierar mycket.

Projektpersonalen upplevde att målgruppen från Rättspsykiatri var en svår grupp att arbeta med. De hade generellt större hinder och större behov av social träning och träning i att bli självständiga. Också det att många deltagare har svårt att få till en kontinuitet i sina liv och att detta inte endast handlar om hälsoproblem utan om deltagarens hela livssituation nämndes som en lärdom.

De börjar bra och sedan så händer någonting och sedan får de nästan börja om från början. Att de inte kommer någonstans är inte så svårt att förstå. För det är inte så lätt när man börjar, och så kommer ett krav på en att man ska fortsätta också händer någonting och så åker man ner. Så är det för många i livet och de kanske åker längre ned och sedan så ska de upp igen och få nya krafter till det och så halkar de ner igen. Den kampen och att de ändå fortsätter. De vill någonting.

Projektpersonalen betonade vikten av att anställa en beteendevetare med en samordningsfunktion för att skapa kontinuitet i delprojektet. Projektpersonalen uppgav att samarbetet med projektkoordinatorerna har fungerat mycket bra. Under den första tiden i delprojektet upplevde personalen inte att ledningen var stöttande men detta har förbättrats under delprojektets gång.

Delprojektets aktiviteter

Projektpersonalen upplevde att det har fungerat mycket bra med den individuella anpassningen för deltagarna. En framgångsfaktor för delprojektet har varit att många lärare har varit involverade och projektpersonalen nämnde att de utvecklat nya aktiviteter under projekttiden som har fungerat bra såsom samarbetet med Göteborgs universitet i projektet Skapande läsning. Aktiviteten meditation var mycket uppskattat av ett antal deltagare men inte av alla.

Det är några deltagare som uppskattat det väldigt mycket men det passar inte alla. Det kommer fram mycket känslor och så och då kan det vara för jobbigt. En del vill ha mer fart och blir stressade av meditation rent allmänt. En grupp har hållit på hela vintern och mediterat och blivit jätteduktiga på det. Sedan har de andra suttit med hantverk samtidigt eller läst böcker så man har inte stört varandra.

Beteendevetaren har ordnat praktikplatser till deltagare som efterfrågat det. Några valde dock att själva hitta en praktikplats. För projektpersonalen har det varit en stor lärdom att få insikt i hur arbetsmarknaden fungerar för målgruppen och vilken rätt till stöd målgruppen har från Arbetsförmedlingen. När projektpersonal kontaktar en arbetsplats som erbjudit sig att ta emot en praktikant, så informerar de om att målgruppen är personer med psykisk funktionsnedsättning

och/eller psykisk ohälsa och lämnar informationsmaterial om delprojektet. Vissa deltagare har valt att själva söka efter praktikplats. De har även erbjudit handledarna på praktikplatserna hjälp och stöd vilket de har avböjt.

Delprojektet hade inledningsvis kontakt med arbetsmarknadsnoderna, men denna relation har dock inte utvecklats. De intervjuade menade att detta var synd eftersom de har haft behov av fler kontakter ut mot arbetsmarknaden.

Effekter

Frågan om vilka effekter personalen har sett på deltagarna besvaras med ett flertal ”framgångssagor” om enskilda deltagare som gjort stora framsteg. Utvecklingen beskrivs som en process där deltagare gått från att vara inbundna och svåra att få kontakt med till att ingå i gemenskapen i gruppen. Personalen kan se att deltagarnas självförtroende har ökat, vilket också är en viktig del i dessa ”framgångssagor”. Ytterligare en viktig aspekt är att deltagarna vid behov har kunnat delta i delprojektet under ett helt år, samt att det på folkhögskolan går elever med varierande kapacitet vilket möjliggör socialt umgänge mellan delprojektets deltagare och skolans elever.

Samverkan

Samverkan med Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten, Försäkringskassan, Rättspsykiatri och Kriminalvården har enligt projektpersonalen fungerat bra. De har hittat bra nyckelpersoner att samarbeta med hos samverkansparterna. Det har skett regelbundna återkopplingar och utbyte av information. Projektpersonalen upplevde att det var något svårare att få till en fungerande samverkan med Rättspsykiatri, därför att det var svårt att få kontakt med personal på de olika avdelningarna. Det har dock fungerat bra med kontaktpersonen ifråga.

En viktig positiv effekt av delprojektet var enligt rektorn att folkhögskolan har fått bättre kontakt med Arbetsförmedlingen, Trollhättans Stad och Försäkringskassan.

Samverkansparter

Detta avsnitt baseras på sex intervjuer med handläggare från delprojektets fyra samverkansparter: Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Rättspsykiatriska kliniken. De intervjuade handläggarna kände väl till delprojektet då de har haft kontakt med delprojektet under en längre tid.

Om delprojektet

Samtliga intervjuade var mycket nöjda med delprojektet. Den framgångsfaktor som främst lyftes fram var individanpassningen, det vill säga att projektpersonalen har lyckats att möta de enskilda deltagarna där de befinner sig. Fler positiva aspekter med delprojektet som samverkansparterna nämnde var mindre arbetsgrupper med möjlighet att studera i sin egen takt och att det fanns möjlighet för deltagarna att ägna sig åt både praktiska och kreativa arbetsuppgifter. Även det goda bemötandet som personalen visat deltagarna betonades.

Personalens bemötande, att de har kunnat lyssna in och bemött deltagarna på ett bra sätt. Jag har själv börjat tänka på att bemöta mina klienter på det viset. Spännande innehåll och upplägg och att de kombinerar olika saker. Socialtjänsten

Andra positiva sidor av delprojektet som nämndes var lärarnas fokus på att det är deltagarnas lärande i sig som är viktigast och personalens lyhördhet inför deltagarnas intresse för att prova nya aktiviteter

som t.ex. yoga och meditation. Även lokalerna och den lugna och kreativa miljön ansågs bidra till den positiva utveckling som handläggarna såg hos många av deltagarna. Uppföljningar av deltagare har enligt handläggarna fungerat bra och de har känt sig välkomna på skolan.

Målgruppen

Handläggarna från Socialtjänsten och Arbetsförmedlingen beskrev målgruppen som de skickade till delprojektet som personer med psykisk ohälsa, psykisk funktionsnedsättning eller en tidigare bakgrund med sjukskrivning. Deltagarna har behov av någon form av sysselsättning eller har varit arbetslösa under en längre tidsperiod, varit isolerade och har behov av att komma igång och se över sin livssituation.

I och med den här målgruppen då så är det ju oftast psykisk ohälsa. Ett inslag i psykisk ohälsa är ju just isolering, social rädsla och de bitarna och orkeslöshet. Då är det viktigt med en igångsättning där man känner att man är förstådd och att någon frågar efter en om man inte kommer. Socialtjänsten

Deltagarna från Rättpsykiatri led av psykisk ohälsa och hade mindre ork att studera än normalt. Deltagare från Försäkringskassan var personer som hade varit sjukskrivna under en längre period, personer med sjukersättning eller unga personer med aktivitetsersättning.

Effekter

När det gäller delprojektets effekter på deltagarna hade de intervjuade handläggarna svårt att uttala sig i generella termer. Istället berättade de "framgångssagor" om deltagare som de upplevt hade haft stora problem. Gemensamt för dessa framgångssagor var att deltagarna hade genomgått en personlig utveckling och fått ett ökat självförtroende. En del hade även fortsatt med studier. En handläggare menade att det har skett en utveckling hos alla deltagare även om inte alla kan beskrivas som framgångssagor. De intervjuade handläggarna uppgav också att deltagare har berättat att de har trivts i delprojektet.

Det har alltid hänt någonting efter projektet. Många har pluggat vidare. Deltagarna har varit väldigt nöjda och det är roligt från vår sida också för det händer någonting. Ibland går det väldigt, väldigt långsamt, det gör ju det men det händer alltid någonting under perioden så att Arbetsförmedlingen har något att jobba med när de kommer tillbaka. Vi har ju sett att de har fått ökat självförtroende och självkänsla och många vill satsa vidare på studier eller arbete efter så jag har varit helnöjd i alla fall. Arbetsförmedlingen

För Rättpsykiatri var den viktigaste effekten att flera av patienterna hade fått tillbaka sitt självförtroende och kunnat återta kontrollen över sina liv. Det fanns också deltagare som det gått mindre bra för och som till exempel hade varit tvungna att avbryta på grund av psykisk ohälsa.

För Rättpsykiatri var Arbete för det goda livet en möjlighet att ge klienter ett komplement till vad de kan erbjuda, i form av sociala kontakter och en chans att komma ut i samhället igen. Rättpsykiatri har fört diskussioner med Trollhättans folkhögskola om att stötta delprojektet med en lärarresurs för att möjliggöra för fler patienter att gå på skolan.

Behovet

Samtliga intervjuade samverkansparter uttryckte ett behov av en verksamhet som Arbete för det goda livet. Det som skiljer Arbete för det goda livet från andra projekt är att det är inriktat på studier, att det

går att läsa upp sina betyg samt att det är individanpassat. Andra närliggande insatser eller projekt riktar sig till en målgrupp som står närmare arbetsmarknaden. En handläggare från Arbetsförmedlingen uppgav att delprojektet är ett bra komplement till andra insatser som de har, såsom utredningar med arbetsterapeuter eller arbetsträning, för att bedöma om personen kan gå upp i arbetstid. Den intervjuade från Rättspsykiatrien uppgav att Arbete för det goda livet erbjuder aktiviteter som ligger på en lagom nivå för många av deras patienter.

Komvux men det blir som att kasta sig på ett X2000 i full fart. Det blir ett för stort trappsteg. Distans har fungerat i något fall men det krävs mycket av den som studerar och det är ju inte alls det här sociala utbytet. Det är samma sak med Komvux, det ger inte heller något socialt utbyte utan på Komvux så får man ta sin lektion och gå hem och göra två tredjedelar hemma. Det är ett rent studiejobb. Rättspsykiatrien

Samtliga intervjuade samverkansparter framförde att delprojektet, genom att fokusera på individuellt anpassade studier, möter ett stort behov. De intervjuade beskrev delprojektet som ett steg på väg mot arbetsträning, praktik eller fortsatta studier.

Skolan har varit en främmande fågel i rättspsykiatrien. Om du räknas som psykiskt sjuk så gör man sådant som sjuka gör och friska gör det som friska gör. Skolan hör till den friska världen. Vi har successivt lyckats att vända på det här att det faktiskt är en nödvändighet att föda den friska biten. Man är inte 100% sjuk och kan vi motivera det friska att ta kommandot så fungerar det. Rättspsykiatrien

Studier är ju jätteviktigt för att komma vidare till arbete. Alla kommer ju inte att klara av att studera men de som behöver hjälp kan ju börja i den banan så öppnar sig möjligheterna till att få ett arbete om det är starten till att arbeta vidare. Socialtjänsten

Det här är en bra insats för just den här gruppen. Att de hamnar studieförberedande eller att man anpassar så att de ägnar sig åt det som de är mest intresserade av. Just det här att komma någonstans varje dag. En del har fördjupat sig i studier eller något annat intresse och att det blir strukturerat och att man har någonstans att gå. Det är ju det vi behöver för ju större uppdrag vi får här på Arbetsförmedlingen och jobba just med de här rehabiliteringsfrågorna så möter vi människor som står längre och längre ifrån arbete eller utbildning. Arbetsförmedlingen

För Rättspsykiatriens del är det viktigt att patienterna börjar intressera sig för något och få ett mål som handlar om att delta i samhället. Här har Trollhättans Folkhögskola spelat en betydande roll. Delprojektet beskrevs som en möjlighet för Rättspsykiatriens patienter att hitta en väg tillbaka till samhället.

Samordnaren på Försäkringskassan har inte haft någon direkt kontakt med delprojektet utan hennes roll har varit att informera om delprojektet så att de individer som har behov av insatser som Arbete för det goda livet skulle få möjlighet att delta.

Förslag på förbättringar

En av de intervjuade lyfte problemet med att några deltagare har en låg närvaro och menade att delprojektet ibland har känts lite för "löst". Personen ifråga såg ett behov av att fånga upp deltagarna i högre utsträckning och ställa lite högre krav.

Närvaron har inte alltid varit så hög och det har inte varit så konstigt men ibland har det känts lite för löst. Man kanske kan försöka att fånga upp och ställa lite högre krav. Det har känts som att det har varit lite lätt att komma och gå. Jag kan ha fel men ibland har det känts så. Det är inte helt lätt med den målgruppen heller att ställa krav men det har varit ganska så mycket frånvaro för en del personer. Arbetsförmedlingen

Rättspsykiatrien ville ha en större betoning på arbetspraktik och på så sätt få en större koppling till den reguljära arbetsmarknaden för patienterna då många av dem är inriktade på att komma ut i arbete. Samordnaren från Försäkringskassan hade utifrån sin roll velat ha mer löpande information om delprojektet. Den intervjuade ser att det hade kunnat finnas behov av en lokal styrgrupp för att ta del av strukturella frågor och skapa en samsyn mellan samverkansaktörerna i delprojektet.

Handledare på praktikplatsen

Resultatet bygger på telefonintervjuer med fyra handledare som mottagit praktikanter från Trollhättans folkhögskola. Några handledare har tagit emot fler än en praktikant under perioden.

Information och kontakt med delprojektet

En av de fyra intervjuade handledarna kände till delprojektet Arbetet för det goda livet och har haft kontakt med personal från delprojektet. De övriga tre kände inte till delprojektet. Samtliga fyra handledare uppgav att kontakt med delprojektet har varit obefintlig under praktikperioden. En av handledarna har uppfattat att praktikanten kom från en psykiatrisk klinik. Endast en handledare uppgav att denne fått information om deltagarens hälsa. En annan handledare berättar att praktikanten själv berättade om sin psykiska ohälsa.

Praktikplatsen

Perioden som praktikanterna har spenderat på praktikplatsen har varierat mellan en knapp vecka till drygt ett år. Några av praktikanterna avslutade sin praktik efter ett par veckor på grund av problem med att hålla tider och sjukdom. Två av de intervjuade handledarna var nöjda med praktikanternas insatser och uppgav att de var beredda att anställa praktikanterna med stöd från Arbetsförmedlingen.

Tre av handledarna uppgav att de sett positiva effekter hos praktikanten såsom att praktikanten ”verkar mer positiv och tar mer initiativ”, att praktikanten verkar må bra och att arbetet har blivit ett lyft för personen. En handledare säger att praktikanten sänkt sin dos på medicin vilket har bidragit positivt till praktikantens välmående, men har svårt att se att praktiken i sig har påverkat detta.

Handledarrollen

Majoriteten av handledarna har inte sett sig som handledare utan mer som kontaktpersoner för praktikanten och utgått från att de haft en annan handledare. De minns inte heller att det har framgått att de skulle vara praktikantens handledare eller mottagit någon information om vad handledarrollen syftar till. Den handledare som hade kännedom om delprojektet skulle gärna vara med i ett nätverk för handledare eftersom vederbörande tror sig kunna bidra med mycket erfarenhet av att handleda. Samma handledare svarar också att erfarenheter av att ta emot en praktikant som lider av psykisk ohälsa inte på något sätt har påverkat vederbörandes attityd vad gäller att anställa personer med psykisk ohälsa. De övriga tre intervjuade handledarna kände inte till att praktikanten ingick i en målgrupp av personer med psykisk ohälsa eller psykisk funktionsnedsättning.

En av de fyra handledarna efterfrågade mer information från delprojektet och folkhögskolan, samt mer kontakt med de ansvariga på skolan. Övriga handledare hade inga förslag om förbättringar. En av dem

understryker betydelsen av att matchningen mellan praktikplats och praktikant fungerar; ”det gäller bara att hitta rätt person till rätt arbetsplats”.

Deltagare

Åtta deltagare deltog i en fokusgrupp varav två kvinnor och sex män. Deras deltagande i delprojektet sträcker sig från ett och ett halvt år till några månader.

Delprojektet

Samtliga intervjuade var mycket nöjda med sitt deltagande i delprojektet och positiva till att de har kunnat delta i delprojektet utifrån sina egna behov och fått arbeta i sitt eget tempo. Andra positiva aspekter av delprojektet som uppgavs var att det gav dem en möjlighet att komma in i det ”vanliga” livet igen och bryta en social isolering. För några var delprojektet en möjlighet att komma tillbaka efter en lång tid av arbetslöshet eller sjukskrivning.

När jag blev arbetslös så ’vad ska man göra nu och så’. Det blev någon slags depression eller så, även om man inte erkände det utan höll det inom sig själv. Det är just det detta projekt, det gör att man kan börja någonstans.

För andra var det en möjlighet att få studera vidare i egen takt. Några deltagare uppgav att delprojektet ligger helt rätt i tid med tanke på nedläggningen av Saab och den höga ungdomsarbetslösheten.

Deltagarna hade olika erfarenheter med sig in i delprojektet där deltagarna provat på olika studier som inte hade passat, arbetat och blivit arbetslösa, varit på praktik, sjukskrivna och suttit hemma.

...sen tog det bara stopp. Så jag kom med i detta projekt där jag får ta det i min egen takt helt enkelt. Och det har gjort väldigt gott. Att få rutiner på saker och ting. Det är därför jag är här.

De deltagare som varit i delprojektet under en lite längre tid uppgav att det blivit en skillnad i gruppdynamiken där gruppen har gått från att vara lite stel till att ha utvecklat en gemenskap.

Upplägget

Flertalet av de intervjuade upplevde att uppstarten i delprojektet var något kravlös, men såg samtidigt detta som något positivt och menade att de i efterhand bättre förstod syftet med en försiktig uppstart. Någon menade att det senare framgick att delprojektet var individuellt anpassat och att de själva skulle komma med förslag på aktiviteter. Deltagarna uppgav att det individuella upplägget fungerade mycket bra även om det innebar att hela gruppen endast träffades under fredagsfikan då projektpersonalen delgav deltagarna information.

Jag tyckte inte om det i början. Jag tyckte det var för slapt, men sen kom man igång. Jag har varit arbetslös länge och det var bra att få komma in och passa tider och så. Det har varit bra hela tiden. Att man får anpassa efter sig själv.

De intervjuade deltagarna lyfte fram möjligheten att få läsa in sina betyg utan att behöva ta studielån. Utöver studier har de även deltagit i tidningsläsning, sett samhällsorienterade dokumentärer samt gått på studiebesök (t.ex jobbmässa, Friskis och Sveltis, högskolemässa och Universeum). Möjligheten att träna gratis var uppskattad, eftersom det annars kan vara svårt att komma iväg, även om det inte var så många deltagare som utnyttjade möjligheten. Deltagarna tyckte att lärarna på skolan var mycket

kompetenta. Några av dem nämnde även att det är positivt att en beteendevetare arbetat i delprojektet vilket gav möjlighet att få stöttande samtal.

En är beteendevetare och det tycker jag är bra för då kan man få stöttande samtal och så. Det har gett mig väldigt mycket att få prata med någon.

Mindre positiva aspekter i delprojektets upplägg var att det var svårt att komma in i delprojektet mitt i terminen och att det var tråkigt när eleverna på skolan hade ledigt under skolloven.

Effekter

De intervjuade deltagarna uttryckte att de genom delprojektet har fått tillbaka hoppet om att kunna gå vidare i livet. Några nämnde att de blivit piggare och känner sig mer motiverade, vilket innebär att de håller tiderna. Att sakna gymnasiekompetens är enligt deltagarna ett hinder som är viktigt att undanröja för att kunna gå vidare mot arbete eller studier. Därför har det varit mycket uppskattat att få möjlighet att läsa in sina betyg och få hjälp att uppnå gymnasiekompetens. De intervjuade deltagarna uppskattade också den individuella planeringen och den fria studietakten och menade att den bidragit till att de lyckats komplettera sina gymnasiebetyg. Vidare menade de att delprojektet har fått dem att bryta sin isolering, upprätta vardagliga rutiner och få struktur på tillvaron. Delprojektet har gjort livet mer meningsfullt. Några av deltagarna uppgav att delprojektet har hjälpt dem att hitta en riktning för framtiden och att börja tänka i nya banor.

Förslag på förbättringar

Det förslag på förbättringar som framkom är att deltagarna hade velat ha fler studiebesök som rör musik och kultur.

Implementering

Samtliga intervjuade såg ett behov av en verksamhet som Arbete för det goda livet i Trollhättan. Samverkansparterna menade att det inte fanns någon liknande verksamhet för målgruppen att delta i som är inriktade mot studier. Rättspsykiatriska avdelningen såg en möjlighet till att utveckla samarbetet genom att bidra med lärresurser för att fler patienter ska kunna rehabiliteras på skolan.

Både rektorn och projektpersonalen vill ta vara på de lärdomar om målgruppen som delprojektet har genererat men ser också ett behov av att utveckla metoderna ytterligare för att kunna erbjuda målgrupper som står ännu längre från arbetsmarknaden rehabilitering. Trollhättans folkhögskola har ansökt om projektpengar tillsammans med föreningen Verdandi⁹. Verdandi har kontakt med målgrupper som står långt från arbetsmarknaden och har möjligheter att skapa sysselsättning.

Styrgruppsrepresentanten för Arbetsförmedlingen uttryckte att det fanns behov av en insats som Arbete för det goda livet och att det har funnits viss kontakt mellan Arbetsförmedlingen och rektorn på skolan. Rektorn uppgav under intervjun att han arbetar med att lägga ett anbud till Arbetsförmedlingen om sysselsättningsplatser inom RESA.

---

⁹ Verdandi är en ideell förening som skapar arbete och mötesplatser för människor som befinner i svåra livssituationer och som likt folkhögskolorna verkar för människors lika rättigheter, för demokrati och rätt till delaktighet i samhället.

5. Diskussion och rekommendationer

Diskussionen är indelad i sex delar där 5.1 diskuterar den Övergripande styrningen, 5.2 Projektet generellt, 5.3 Billströmska folkhögskolan, 5.4 Fristad folkhögskola, 5.5 Trollhättans folkhögskola, 5.6 Resultat utifrån projektmålen och 5.7 Utvärderingens slutsatser.

5.1 Övergripande styrning

Projektets styrning är organiserad i en styrgrupp som är central för projektet med representanter från Västra Götalandsregionen och från Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten/funktionshinder från de tre kommuner där folkhögskolorna geografiskt är lokaliserade. Ganska tidigt i projektet visade det sig att de problem som uppkom var av lokal karaktär. En lokal arbetsgrupp bildades i delprojekt Fristad och i delprojekt Billströmska har projektkoordinatören ingått i kommunens sysselsättningsgrupp och på möten med Samordningsförbundet. Utvärderingen visar att utifrån de representanter som fanns i styrgruppen fanns inget behov av en central styrgrupp men av lokala. Detta hade inte organiserats i Trollhättan men efterfrågades av representanterna från Socialtjänsten och Arbetsförmedlingen. Enligt projektansökan var också lokala arbetsgrupper inplanerade.

Svenssons et al. (2007) forskning om hållbart utvecklingsarbete ser ett antal punkter som viktiga om projektresultaten skall komma till användning och bli långsiktigt hållbara.

- Ett aktivt projektägarskap. Det innebär att ge förutsättningar och resurser, bestämma syfte och inriktning, utse styrgrupp, ta ansvar för resultaten och att koppla ett projekt till övrigt utvecklingsarbete.
- En professionell projektstyrning. Det innebär en grupp som kan ta strategiska beslut, följa och kontrollera projektets utveckling, löpande rapportera till ägarna, kontrollera och stödja projektledningen.
- En kompetent projektledning med ett operativt ansvar, som ger, och som ser till att skapa, förutsättningar för att besluta, driva, samordna, företräda, kommunicera, inspirera och stödja.
- Ett brett deltagande bland berörda, dvs. en reell möjlighet för samtliga inblandade att påverka viktiga beslut under projektets alla faser (Svensson et al. 2007:52).

Utifrån hur projektet är upplagt så har samarbetet mellan folkhögskolorna ökat men fokus har mest varit centrerat på det lokala arbetet i de olika delprojekten. Projektet har tre delprojekt som tenderar att bli starka lokalt men övergripande frågor och strukturer inte har haft någon organisatorisk hemvist. Detta kan höra ihop med hur folkhögskolorna är organiserade inom Västra Götalandsregionen. Idag (april 2013) ligger folkhögskolorna organisatoriskt under kulturförvaltningen och varje skola är en egen förvaltning. Från och med den 1 juli 2013 sker en omorganisering där folkhögskolorna får en egen förvaltning med en övergripande förvaltningschef. Projektkoordinatören har inte haft en styrgrupp som har kunnat ta strategiska beslut, följa och kontrollera projektets utveckling och stötta och kontrollera projektledningen. Projektkoordinatören har fått ta många av de delar på en övergripande nivå som traditionellt sett är styrgruppens uppgifter.

Förbättringsområden

Projektets styrning har inte fungerat som var tänkt från början då sammansättningen på styrgruppen inte har varit fungerande. Majoriteten av representanterna i styrgruppen föredrog en lokal styrgrupp framför den centrala då problemen som behövts lösas har varit av lokal karaktär. En styrgrupp med utgångspunkt i den nya förvaltningen hade möjliggjort för projektet att föra upp frågorna om

folkhögskolans roll för målgruppen på en mer central och strategisk nivå och kunnat påverka den regionala utvecklingen. Då hade också projektet mer varit ett projekt som drivits av Västra Götalandsregionen än enstaka folkhögskolor i samverkan med kommunen och Arbetsförmedlingen. Utvärderingens resultat visar att projektet har varit lyckat utifrån den lokala kontexten.

Rekommendationer:

- Med den nya organisationen föra upp frågorna om folkhögskolans roll för målgruppen personer med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.
- Diskutera om den nya förvaltningen kan jobba mer strategiskt med frågan och sprida projektets resultat.

5.2 Projektet Arbete för det goda livet

Rektorerna för Billströmska folkhögskolan och Fristad folkhögskola påpekade att det var mycket svårt att driva ett projekt för personer med psykiska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa med en medfinansiering som baseras på faktisk närvaro och deltagarnas olika ersättningsnivåer. De intervjuade menade att de inte kan anställa personal och bedriva en verksamhet utifrån de premisserna. Utvärderingen visar att projektet har varit tvungna att rekrytera fler antal deltagare än vad som ursprungligen planerades. Ett ökat antal deltagare innebär fler kontakter och uppföljningar och ett merarbete utifrån ursprungsplaneringen.

Tillgänglighetsanpassningen i projektet har varit god då lokalerna är anpassade efter deltagarnas behov och i delprojekten i Trollhättan och på Billströmska hade man använt sig av bibliotekens utbud. Jämställdhetsintegreringen har uppnåtts i och med att könsfördelningen för hela projektet ligger på 56 procent kvinnor och 44 procent män. Däremot finns det sned könsfördelning inom vissa grupper i delprojekten. Resurserna i projektet är också jämt fördelade mellan könen.

Förbättringsområden

Utvärderingen visar på svårigheterna att driva ett projekt för en målgrupp som står långt ifrån arbetsmarknaden utifrån Socialfondens krav på medfinansiering. Reglerna slår tillbaka mot målgruppen genom att grupperna måste bli större och personalen får arbeta mer med att rekrytera och följa upp vilket leder till högre personalomkostnader.

Rekommendationer:

- Att Socialfonden inför nästa programperiod tittar över reglerna för medfinansiering.

5.3 Billströmska folkhögskolan

Utvärderingens resultat visar att den nya strukturen som genomfördes under hösten 2011 har fungerat bra. Majoriteten av de intervjuade i personalen var nöjd med förändringarna där de såg fördelarna med att deltagarna ingick i en grupp med en ansvarig personal. Kommunens personal ansåg att förflyttningen av den kreativa gruppen från skolan har minskat utbytet med utegruppen och skolan. Delprojektet hade under projektets första år svårt att rekrytera deltagare vilket ledde till att deltagare skrevs in från kommunens habiliteringsverksamhet som stod för långt från arbetsmarknaden.

Successivt har delprojektet fått fler deltagare från Arbetsförmedlingens samverkansuppdrag med Försäkringskassan. Utvärderingen visar att det är en målgrupp som passar projektet. Kommunens personal vittnade också om svårigheterna att ha en rehabiliterande verksamhet tillsammans med en habiliterande och att det kan vara stigmatiserande för vissa individer att definiera målgrupper.

Samverkansparterna var mycket nöjda med projektet och såg att det fyllde ett behov av insatser som sakades både inom kommunen och för Arbetsförmedlingen. Främst beskrevs projektet som en lågtröskelverksamhet med studiefokus som samverkansparterna uttryckte ett stort behov av. Deltagarna betonade att projektet fyllde en lucka i rehabiliteringskedjan. Majoriteten menade att det var ett för stort steg att gå från en sjukskrivning till att arbetsträna på en arbetsplats.

Samtliga intervjuade vittnade om en rad positiva effekter på deltagarna, liksom deltagarna själva. Främst handlade det om att bryta en isolering och få möjlighet att ingå i en grupp vilket har lett till ökat självförtroende, ökad motivation och personlig utveckling. Deltagarna uttryckte oro över att projektet skulle läggas ned.

Den anlitate coachen/praktikanshaffaren har arbetat upp ett kontaktnät av företag och praktikplatser under projektperioden. Handledarna på praktikplatserna uppgav att det generellt sett hade fungerat bra på praktikplatsen och att deras roll som handledare främst gick ut på att vara ”naturlig”. Utvärderingen visade att det varit svårt att nå fram med information om projektet och målgruppen till arbetsgivare. Denna svårighet är en bidragande orsak till att projektet inte har åstadkommit någon attitydförändring till anställningar av målgruppen. Några av de intervjuade menade att mötet med en person inte förändrar attityden till en grupp. Behov av att ingå i ett nätverk av handledare för att få mer information om rollen som handledare och om praktikens syfte nämndes.

Majoriteten av de intervjuade bland personalen, samverkansparterna och deltagarna efterlyste fler aktiviteter i projektet. Personalen och rektorn såg också en utvecklingspotential i att projektet närmar sig skolans verksamhet mer och deltar mer i skolans verksamhet. Projektpersonalen såg också en möjlighet i att ha gemensamma projektmöten för att få gemensam information om projektet men även diskutera utvecklingsmöjligheter.

Förbättringsområde

Delprojektet har fungerat bra efter omorganiseringen då en större andel deltagare rekryterades från Arbetsförmedlingens samverkan med Försäkringskassan. Dessa deltagare står närmare arbetsmarknaden än deltagarna i Tjörns sysselsättningsgrupp. Delprojektet har lyckats att föra upp en diskussion kring den målgrupp som står mellan habilitering och rehabilitering och visat vad svår denna grupp är att definiera och arbeta med. Utifrån intervjuerna i delprojektet framkom behov av att utveckla delar inom uppföljning, information och utveckling av verksamheten/delprojektet. Dessa delar kan vara bra att ha i beaktande vid implementeringen av projektet och som en lärdom inför framtida verksamheter.

Rekommendationer:

- Utveckla fler aktiviteter för deltagare och knyta projektet närmare skolan.
- Ha gemensamma möten för projektpersonalen för information och utveckling av verksamheten
- Mer löpande information till samverkansparter.
- Arbeta upp en rutin för mer strukturerade uppföljning av deltagare.

- Mer information om syftet med praktiken och att vara handledare. Diskutera möjligheten och behovet av ett nätverk.

5.4 Fristad folkhögskola

Fristad Folkhögskola har två linjer inom sitt delprojekt; Hälsolinjen och Sjöbogruppern. Det har sett olika ut i de två delprojekten där Hälsolinjen har haft en kontinuitet bland personalen och fått möjlighet att utveckla verksamheten. I Sjöbogruppern har det varit tre delprojektledare under tre år vilket har påverkat kontinuiteten och möjligheten att utveckla verksamheten.

Samtliga intervjuade hade sett effekter på deltagarna både på Hälsolinjen och i Sjöbogruppern. Personalen på Hälsolinjen uppgav att effekterna kom relativt snabbt för majoriteten av deltagarna genom ett ökat självförtroende och att de vågade mer. Deltagarna själv menade att personalens engagemang och entusiasm ”kickar” igång dem. Deltagarna såg en rad positiva effekter på sin hälsa även de som endast deltagit under en kortare tid. De uppgav att Hälsolinjen fungerar som en rehabilitering, brutit deras isolering och att de har kommit igång med de vardagliga rutinerna vilket har lett till ökat självförtroendet.

Deltagarna i Sjöbogruppern beskrevs som svåra att motivera och att flertalet hade låg närvaro, att deltagarna oftast hade en social situation och att de var ”vana att misslyckas”. Utvärderingen visar att många deltagare i Sjöbogruppern mådde bättre, klarade att läsa upp sina betyg och kom närmare arbetsmarknaden genom att delta i projektet. De intervjuade deltagarna uppgav att de hade dåliga erfarenheter av grundskolan och att kände att förutsättningarna i Sjöbogruppern möjliggjorde för dem att läsa in grundskolekompetensen och få en riktning på sitt liv vilket gjorde livet meningsfullt igen.

Samverkansparterna var generellt sett nöjda med Sjöbogruppern. Främst var det möjligheten för deltagarna att studera i en liten grupp med stöd och ett individuellt anpassat upplägg. De intervjuade samverkansparterna såg ett stort behov av en verksamhet som Sjöbogruppern då det inte fanns möjlighet för ungdomar att studera individanpassat i en liten grupp i någon annan verksamhet. Det framkom att det var något oklart för handläggarna vad deltagandet i Sjöbogruppern gav för kompetens och de efterfrågade ett tydligare upplägg.

Förbättringsområden

Utvärderingen visar att både Hälsolinjen och Sjöbogruppern fungerar mycket bra även om Sjöbogruppern har haft hinder som byte av delprojektledare. Det som framkom under intervjuerna var att det var lite otydligt för samverkansparterna om deltagandet i Sjöbogruppern var enbart för att motivera till studier eller om det även fanns möjlighet att läsa in betyg.

Rekommendation:

- Information om Sjöbogrupperns upplägg och vilken behörighet deltagandet ger

5.5 Trollhättas folkhögskola

Utvärderingens resultat visar att samtliga intervjuade är nöjda med genomförandet på Trollhättans folkhögskola. Det har varit kontinuitet i personalgruppen där en personal har varit ansvarig för gruppen vilket har resulterat i att projektpersonalen har kunnat utveckla aktiviteter utifrån deltagarnas

behov kontinuerligt. I Trollhättan har också delprojektet samarbetat och haft deltagare från Rättspsykiatriska avdelningen och Kriminalvården. Projektpersonalen uppgav att det varit lärorikt men att deltagarna från Rättspsykiatriska avdelningen var svårare att arbeta med då de hade större hinder och behov av mer social träning.

Samtliga intervjuade hade sett effekter på deltagarna och deltagarna själva vittnade om att deras hälsa hade förbättrats, de hade brutit en social isolering och hopp om att kunna ta sig vidare mot arbetsmarknaden. Flertalet av de intervjuade berättade om individuella "framgångssagor". Gemensamt för dessa framgångssagor var att deltagarnas självförtroende hade stärkts och att det ledde till en personlig utveckling.

Samtliga intervjuade uttryckte att det finns ett behov av en verksamhet som Arbeta för det goda livet. Anledningen som nämndes är att det är en lågröskelverksamhet som är individuellt anpassad och inriktad mot studier.

Utvärderingens resultat visar att det har varit svårt att nå ut med information om projektet och målgruppen till praktikplatserna. Det framkom heller inget större behov av mer information. Merparten av de intervjuade handledarna hade sett positiva effekter på deltagarna och två var beredda att anställa deltagaren. De intervjuade såg sig mer som kontaktpersoner än handledare och uppgav att det var svårt att ändra attityd till att anställa personer från målgruppen genom att träffa en person eller då de inte hade tillräckligt information om projektet.

Förslag på förbättringar som framkom var att fånga upp deltagare som hade hög frånvaro i större utsträckning och att Rättspsykiatrin ville utveckla delen med arbetspraktik.

Förbättringsområden

Delprojektet i Trollhättan har fungerat bra på genomförandenivån. Delprojektet har erbjudit deltagarna praktik vid behov men endast x procent har uttryckt ett behov av en praktikplats. Detta har medfört att mindre kraft har lagts på att upparbeta praktikplatser och mer på genomförandet på skolan. Som utvärderingen tidigare visat har det saknats en lokal styrgrupp/arbetsgrupp i delprojektet. I denna lokala styrgrupp/arbetsgrupp hade arbetsmarknadsenheten kunnat ingå och samarbetat med delprojektet om praktikplatserna.

Rekommendationer:

- Att i framtiden vid andra projekt inse vikten av att ha en aktiv styrgrupp. Ett projekt är en samverkan mellan samverkansaktörer där projektledare/delprojektledare ska ha stöd av styrgruppen för att genomföra projektet.

5.5 Resultat utifrån projektmålen

Detta är projektets övergripande mål där samtliga tre delprojekts resultat räknas samman.

60-80 personer ska ha kommit ut i arbete, praktik eller yrkesförberedande utbildning under projektiden

Totalt har 46 deltagare varit/är i praktik och 62 har studerat/studerar vilket sammanlagt blir 108 deltagare.

20-30 personer ska ha fortsatt anställning eller gått vidare till studier.

Totalt har 32 deltagare fram till och med mars 2013 gått vidare till arbete och 19 har gått vidare till studier. Sammanlagt blir det 51 personer.

Deltagarnas upplevelse av förbättrad arbetsförmåga och livskvalitet, inkl. psykisk hälsa ska utvärderas

Utvärderingen visar att samtliga intervjuade deltagare var mycket nöjda med sitt deltagande i projektet. De vittnade om en rad positiva effekter och då bland annat förbättrad arbetsförmåga, livskvalitet och psykisk hälsa

Utvärderingen visar att den modell (lågtröskelverksamhet) som delprojektet byggt upp med arbetsförberedande aktiviteter, fysiska och kreativa aktiviteter för att stärka självkänslan, och studier fungerar mycket bra.

Deltagarnas arbetsgivare/handledare ska ingå i ett nätverk som erhåller särskilt utformat stöd/coachning

Detta arbete har inte genomförts. En förfrågan genomfördes i ett företagarnätverk i delprojektet Billströmska folkhögskolan men intresset var svalt. Det framkom i utvärderingen att de handledare från Billströmska folkhögskolan hade ett behov av att få mer information om syftet med praktiken och deras roll som handledare. I delprojektet i Trollhättan har inte behovet av praktikplatser varit så stort. Det framkom att syftet med handledarrollen var oklart och flertalet såg som kontaktperson. I Trollhättan framkom det att det finns möjlighet att samarbeta med arbetsmarknadsenheten i att få ut deltagare i praktik.

Förändringar i attityder till anställning hos de arbetsgivare som ingår i projektet ska avläsas.

Utvärderingen kan inte avläsa några förändringar i attityder till anställningar för projektets målgrupp. Anledningar var att informationen om projektet och deltagarna inte hade varit tillräcklig liksom att de intervjuade handledarna uppgav att det var svårt att ändra inställning till en målgrupp utifrån en individ.

Det är viktigt att fundera på hur mycket information som projektet kan delge arbetsgivare och att deltagaren ska godkänna den information som delges om hen.

5.6 Utvärderingens slutsatser

Utvärderingens resultat visar att folkhögskolorna har en mycket viktig roll i arbetet med målgrupper som har psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. Resultatet visar att det finns ett stort behov av en lågtröskelverksamhet som Arbete för det goda livet. Utvärderingens resultat pekar också på vikten av att folkhögskolorna gemensamt bedriver ett påverkansarbete för att visa folkhögskolornas möjligheter.

Referenser

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan 2011; Sjukskrivnas återgång i arbete. Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan efter 2011.

Informationsbroschyr för projekt Arbetsmarknadsnoder, Västra Götalandsregionen

Svensson, Lennart et al. 2007. *Hållbart arbetsliv: Projekt som gästspel eller strategi i hållbar utveckling*. Malmö: Gleerups.

www.esf.se/projektbank/Krutprojektet i mars 2013

www.folkbildning.se i april 2013

Övriga dokument:

Lägesrapporter

Mötesprotokoll

Projektansökan